

Perspektiva učenika prvih razreda osnovne škole o prijelazu iz dječjeg vrtića u osnovnu školu

Sigurin, Amalija

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:271948>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-24**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Amalija Sigurin

**PERSPEKTIVA UČENIKA PRVIH RAZREDA OSNOVNE
ŠKOLE O PRIJELAZU IZ DJEČJEG VRTIĆA U OSNOVNU
ŠKOLU**

Diplomski rad

Zagreb, srpanj 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Amalija Sigurin

PERSPEKTIVA UČENIKA PRVIH RAZREDA OSNOVNE
ŠKOLE O PRIJELAZU IZ DJEČJEG VRTIĆA U OSNOVNU
ŠKOLU

Diplomski rad

Mentor rada: izv. prof. dr. sc. Adrijana Višnjić Jevtić

Zagreb, srpanj 2024.

ZAHVALA

Na početku veliko hvala mojoj mentorici izv. prof. dr. sc. Adrijani Višnjić Jevtić na svim pruženim prilikama i savjetima u ovih pet godina. Što mi je bila mentorica na preddiplomskom i sada na diplomskom studiju i time pisanje završnog, a sada i diplomskog rada učinila bezbrižnim svojom ažurnošću i savjetima. Hvala na uvijek pozitivnom stavu i na velikom povjerenju zbog kojeg sam puno naučila i napredovala u svom profesionalnom razvoju.

Željela bi zahvaliti Osnovnoj školi Ksavera Šandora Đalskog u Donjoj Zelini, ravnatelju, stručnim suradnicama, učiteljicama Milici i Martini, roditeljima, a posebice učenicima prvih razreda koji su uvelike doprinijeli istraživačkom dijelu diplomskog rada svojim perspektivama o prijelazu iz dječjeg vrtića u osnovnu školu, što su bili veseli i suradljivi.

Hvala svim prijateljima, posebice Doroteji koja je uvijek bila tu za mene te što me uvijek bodrila i gurala prema naprijed. Zahvalna sam svim svojim kolegicama iz Dječjeg vrtića „Proljeće“ jer su bile pune razumijevanja i savjeta za vrijeme studiranja u ove dvije godine.

Na posljatku, željela bi se zahvaliti baki Ankici što mi je bila podrška u životnim promjenama i odlukama te mi pomogla na putu do uspjeha. Hvala i mojoj sestri, nećakinji, nećaku, šogoru, braći Matiji i Marku, mami, tati i svima ostalima koji su se pronašli na mojem putu tijekom studiranja i učinili taj put uspješnim.

SADRŽAJ

1. UVOD	3
2. ODGOJNO-OBRAZOVNI SUSTAV U REPUBLICI HRVATSKOJ	5
2.1. Rani i predškolski odgoj i obrazovanje	5
2.2. Osnovnoškolski odgoj i obrazovanje.....	9
3. PRIJELAZI DJECE IZ DJEČJEG VRTIĆA U OSNOVNU ŠKOLU.....	11
3.1. Spremnost za osnovnu školu	12
3.2. Uključivanje djece u osnovnu školu u Republici Hrvatskoj.....	13
3.3. Suradnja roditelja i odgojno-obrazovnih ustanova	14
3.4. Izazovi prijelaza.....	15
3.5. Polazak u osnovnu školu	17
3.6. Prvi susret s osnovnom školom	19
3.7. Uloga i perspektiva djece	20
3.8. Uloga roditelja	23
4. METODOLOGIJA	25
4.1. Sudionici istraživanja	25
4.2. Postupak istraživanja	26
4.3. Rezultati istraživanja	26
5. RASPRAVA.....	32
6. ZAKLJUČAK	36
LITERATURA.....	37
PRILOG 1. Transkript razgovora s učenicima prvih razreda.....	41
PRILOG 2. Tablica izmišljenih imena djece i njihov broj godina.....	61
IZJAVA O SAMOSTALNOSTI RADA	63

SAŽETAK

Prijelazi iz dječjeg vrtića u osnovnu školu može predstavljati značajnu promjenu u životu učenika prvih razreda. Ovaj diplomski rad usmjeren je na perspektive učenika u vezi s tim prijelazom. Kroz kvalitativno istraživanje koje kombinira dubinske intervjuje i analizu dnevnika, istražuje se kako učenici doživljavaju ovu tranziciju. Posebna pažnja posvećuje se emocionalnim reakcijama, socijalnoj integraciji i akademskim izazovima koje učenici susreću tijekom prve godine školovanja.

Ovaj rad kroz polustrukturirani intervju, nastojao je istražiti perspektivu učenika prvih razreda osnovne škole o prijelazu iz dječjeg vrtića u osnovnu školu. Glavni cilj ovog istraživanja bio je doznati kako djeca doživljavaju svoja iskustva o dječjem vrtiću i osnovnoj školi, kako se prilagođavaju promjenama u okruženju i zahtjevima koji proizlaze iz prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu, identificirati podršku odraslih (roditelja, odgojitelja, učitelja) u podršci dječjoj prilagodbi na navedene promjene, istražiti kako iskustva u dječjem vrtiću i osnovnoj školi utječu na njihov razvoj vještina, samopouzdanja i identiteta te na temelju rezultata istraživanja razviti preporuke za poboljšanje podrške dječjem razvoju i prilagodbi na promjene. U istraživanju je sudjelovalo četrdeset djece u dobi od sedme do osme godine života, dva razredna odjela Osnovne škole Ksavera Šandora Đalskog, Donja Zelina. Uzorak čini 19 učenika jednog razrednog odjela i 20 učenika drugog razrednog odjela. U istraživanju je sudjelovalo jednak broj djevojčica i dječaka. Prije istraživanja, roditeljima je podijeljena izjava o davanju pristanka za sudjelovanje djeteta u istraživanju, a djeca su samostalno odlučivala o sudjelovanju u istraživanju te su se u bilo kojem trenutku mogla prekinuti ili se uključiti u istraživanje.

Tijekom istraživanja, ispitanici su pokazali veliki interes na postavljena pitanja. Uzorak čini tridesetdevet učenika prvih razreda osnovne škole u dobi od 7 do 8 godina. Kroz istraživanje, ispitivačica je uvidjela važnost kontinuirane podrške djece tijekom prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu. Razumijevanje njihovih iskustava i potreba može pridonijeti razvoju prilagođenih programa podrške i poboljšanju procesa tranzicije kako bi se osiguralo pozitivno iskustvo i uspjeh u osnovnoj školi.

Ključne riječi: prelazak, učenici, dječji vrtić, osnovna škola, perspektiva, polustrukturirani intervju

SUMMARY

The transition from kindergarten to elementary school can represent a significant change in the life of first-graders. This thesis focuses on students' perspectives regarding this transition. Through qualitative research that combines in-depth interviews and diary analysis, it explores how students experience this transition. Special attention is paid to emotional reactions, social integration and academic challenges that students face during the first year of schooling.

This paper, through a semi-structured interview, sought to investigate the perspective of first-grade elementary school students on the transition from kindergarten to elementary school. The main goal of this research was to find out how children perceive their experiences of kindergarten and primary school, how they adapt to changes in the environment and the demands resulting from the transition from kindergarten to primary school, to identify the support of adults (parents, educators, teachers) in support children's adaptation to the aforementioned changes, investigate how experiences in kindergarten and primary school affect their development of skills, self-confidence and identity, and based on the research results, develop recommendations for improving support for children's development and adaptation to changes. Forty children between the ages of seven and eight, from two classes of Ksaver Šandor Đalski Primary School, Donja Zelina, participated in the research. The sample consists of 19 students of one class and 20 students of another class. An equal number of girls and boys participated in the research. Before the research, the parents were given a consent statement for their child's participation in the research, and the children made their own decisions about participating in the research and could stop or join the research at any time.

During the research, the respondents showed great interest in the questions asked. The sample consists of thirtynine students of the first grades of elementary school aged 7 to 8 years. Through research, the interviewer saw the importance of continuous support for children during the transition from kindergarten to elementary school. Understanding their experiences and needs can contribute to the development of tailored support programs and improve the transition process to ensure a positive experience and success in school.

Key words: transition, students, kindergarten, primary school, perspective, semi-structured interview

1. UVOD

U razvoju čovjeka, rano djetinjstvo smatra se najvažnijom fazom, a predstavlja period od začeca do osme godine života. Za razvoj i funkcioniranje mozga najvažniji je period od začeca do treće godine života, a od treće do šeste godine života, dijete razvija vještine koje prethode pismenosti i računskim operacijama, vještina uključivanja u grupne aktivnosti, razvoja veće samosvijesti, istraživanja, igre s vršnjacima i izgradnje samopouzdanja.

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (MZOS, 2015) usmjeren je prema dobrobiti djeteta koje podrazumijeva usmjerenost planiranja odgojno-obrazovnog procesa na dijete i njegovu dobrobit, a najvažnije ciljeve koje ističe su osiguranje dobrobiti za dijete, cjelovit razvoj, odgoj i učenje djeteta te razvoj kompetencija, također, spominje se kurikulum predškole namijenjen odgojno-obrazovnom radu s djecom koja nisu obuhvaćena nijednim oblikom redovnog programa dječjeg vrtića, a u godini su prije polaska u osnovnu školu. Dječji vrtić predškolska je ustanova (s ili bez podružnica) u kojoj se provode organizirani oblici izvan obiteljskog odgojno-obrazovnog rada, njege i skrbi od djeci predškolske dobi (MZOS, 2008).

Autorice Visković i Višnjić Jevtić (2019) ističu proces promjene odgojno-obrazovnog okruženja iz obitelji u dječji vrtić i iz dječjeg vrtića u osnovnu školu tumači se kao prijelaz koji donosi značajne promjene dječje svakodnevice. Prijelazi između zajednica (iz obitelji u dječji vrtić i iz dječjeg vrtića u osnovnu školu) najčešće podrazumijevaju promjenu dnevnih aktivnosti, poglavito igre i učenja (Visković i Višnjić Jevtić, 2019).

Prije samog polaska u osnovnu školu, djeca se svakodnevno kroz raznovrsne aktivnosti u dječjem vrtiću, ali i kroz aktivnosti koje provode s roditeljima pripremaju za prelazak iz dječjeg vrtića u osnovnu školu.

Rad se u načelu sastoji od dva dijela – teorijskog i istraživačkog. U prvom dijelu ovoga rada razmatraju se dva segmenta odgojno-obrazovnog sustava u Republici Hrvatskoj (rani i predškolski odgoj i obrazovanje te osnovnoškolski odgoj i obrazovanje). Daje se pregled ključnih pojmova u oba segmenta – ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (MZOS, 2015), rad i organizaciju osnovne škole te Nacionalni kurikulum za osnovnoškolski odgoj i obrazovanje (MZOS, 2017). Razmatraju se prijelazi djece iz dječjeg vrtića u osnovnu školu, spremnost za

osnovnu školu, uključivanje u istu u Republici Hrvatskoj, suradnju roditelja i odgojno-obrazovnih ustanova te izazovi prijelaza. Analizira se polazak djece u osnovnu školu, prvi susret s osnovnom školom, spominje se uloga i perspektiva djece te uloga roditelja. Drugi dio diplomskog rada predstavlja istraživanje perspektive učenika prvih razreda osnovne škole o prijelazu iz dječjeg vrtića u osnovnu školu. Rezultati istraživanja ukazuju na važnost kontinuirane podrške djece tijekom prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu. Razumijevanje dječjih iskustava i potreba može pridonijeti razvoju prilagođenih programa podrške i poboljšanju procesa tranzicije kako bi se osiguralo pozitivno iskustvo i uspjeh u osnovnoj školi.

2. ODGOJNO-OBRAZOVNI SUSTAV U REPUBLICI HRVATSKOJ

Odgojno-obrazovni sustav u Republici Hrvatskoj podijeljen je na predškolsko obrazovanje, osnovno obrazovanje, srednje obrazovanje i visoko obrazovanje. U ovome radu, razmatraju se rani i predškolski odgoj i obrazovanje te osnovnoškolsko obrazovanje koji se po mnogočemu razlikuju. Predškolsko obrazovanje u Republici Hrvatskoj nije obavezno, ali je dostupno djeci od šest mjeseci pa do godine pred polazak u osnovnu školu. Osnovnoškolsko obrazovanje je za razliku od predškolskog obavezno te traje osam godina. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje ukazuje na važnost prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu stavljajući dječji vrtić u središte zbivanja te se naglašava djetetova samostalnost, dok Nacionalni kurikulum za osnovnoškolski odgoj i obrazovanje slabo naglašava navedeni prijelaz te nije individualizirano prema dječjim sposobnostima i fokusiran je prema zadovoljavanju zajedničkih normi (Somolanji Tokić, 2016).

2.1. Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Članak 2. Državnog pedagoškog standarda predškolskog odgoja i naobrazbe (MZOS, 2008), navodi da je dječji vrtić predškolska ustanova (s ili bez podružnica) u kojoj se provode organizirani oblici izvan obiteljskog odgojno-obrazovnog rada, njege i skrbi o djeci predškolske dobi. Dijete je osoba od šest mjeseci do polaska u osnovnu školu te prolazi organizirani oblik predškolskog odgoja i naobrazbe i aktivni je sudionik odgojno-obrazovnog procesa koji se ostvaruje u dječjem vrtiću. Kako bi se djeci omogućilo istraživanje različitih logičkih, matematičkih, fizikalnih fenomena i pojava (poput magnetizma, svjetla i sjene i sl.), potrebno je bogato i poticajno okruženje. Prilikom organiziranja vrtićkog okruženja potrebno je poći od prirode učenja djeteta te voditi brigu o tome da mu omogućuje učenje na prirodan način (Slunjski, 2008).

S obzirom na trajanje, programi odgoja i obrazovanje mogu biti (MZOS, 2008):

- cjelodnevni- od 7 do 10 sati dnevno;
- poludnevni- od 4 do 6 sati dnevno;
- višednevni- od 1 do 10 dana (izleti, ljetovanje, zimovanje);

- programi u trajanju od 3 sata dnevno.

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje nije obavezan te je podijeljen na tri odgojno-obrazovna ciklusa, od:

- šest mjeseci do navršene prve godine djetetova života;
- navršene prve do navršene treće godine djetetova života;
- navršene treće godine djetetova života do polaska u osnovnu školu.

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (MZOS, 2015) službeni je dokument propisan u Republici Hrvatskoj i sadrži temeljne vrijednosti odgoja i obrazovanja djece rane i predškolske dobi. Utvrđuje načela, vrijednosti, ciljeve i kompetencije usmjerene prema dobrobiti djeteta rane i predškolske dobi.

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje vodi se sljedećim načelima (MZOS, 2015):

- fleksibilnost odgojno-obrazovnog procesa u dječjem vrtiću koji omogućuje poštovanje prava svakog pojedinca u ustanovi te osigurava zadovoljavanje specifičnih prava i potreba, individualno različitih strategija učenja djece i osobnih ritmova;
- partnerstvo dječjeg vrtića s roditeljima i širom zajednicom radi postizanja dugoročnih dobrobit djeteta i njegovog cjelovitog razvoja;
- osiguranje kontinuiteta u odgoju i obrazovanju koji se temelji na suradnji dječjeg vrtića i osnovne škole, podizanju razine osobnih i profesionalnih kompetencija kroz cjeloživotna učenja;
- odgovornost za kontinuirano učenje i spremnost za unapređenje prakse koje se može osnažiti kontinuiranim istraživanjima i unapređenje odgojno-obrazovnih procesa i praktičara.

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (MZOS, 2015) temelji se na sljedećim vrijednostima:

- znanje;
- identitet;
- humanizam i tolerancija;
- odgovornost;

- autonomija;
- kreativnost.

Usmjerenost prema dobrobiti djeteta podrazumijeva usmjerenost na planiranje odgojno-obrazovnog procesa na dijete i njegovu dobrobit, a najvažniji ciljevi za osiguravanje te dobrobiti su cjelovit razvoj, odgoj i učenje te razvoj kompetencija (MZOS, 2015).

Kompetencije ključne za cjeloživotno učenje djece su:

- kompetencija na materinskom jeziku;
- kompetencija na stranim jezicima;
- matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodoslovlju;
- digitalna kompetencija;
- učiti kako učiti;
- socijalna i građanska kompetencija;
- inicijativnost i poduzetnost;
- kulturna svijest i izražavanje.

Kurikulum dječjeg vrtića je odgojno-obrazovna koncepcija koja se zajednički razvija, tj. kurikulum sukonstruira u određenom dječjem vrtiću i koja korespondira s kvalitetom uvjeta za življenje, učenje i odgoj djece u njemu (MZOS, 2015). Prilikom njegovog planiranja, potrebno je pažljivo pratiti, promatrati i razumjeti djecu te dokumentirati njihove aktivnosti kako bi ga se bolje razumjelo. Planiranje se temelji na kvalitetnoj komunikaciji i profesionalnoj suradnji odgojitelja, kao i drugih stručnih djelatnika dječjeg vrtića (MZOS, 2015).

Kurikulum predškole namijenjen je odgojno-obrazovnom radu s djecom koja nisu obuhvaćena nijednim oblikom redovnog programa dječjeg vrtića, a u godini su prije polaska u osnovnu školu (MZOS, 2015). On sadrži vrijednosti, ciljeve, načela i polazišta istaknuta u Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Kurikulum predškole provodi odgojitelj u dječjem vrtiću ili iznimno u nekoj drugoj ustanovi ako u blizini nema dječjeg vrtića. Temelji se na jednakim polazištima, ciljevima i načelima kao i kurikulum dječjeg vrtića, a planiranje sadržaja temelji se na promatranju i slušanju djece, dogovaranju, s ciljem da ih se potakne na sudjelovanje, promišljanje i planiranje novih iskustava učenja s odgojiteljima.

Prilikom planiranja i oblikovanja kurikuluma predškole potrebno je staviti naglasak na:

- poticanje cjelovitog razvoja, odgoja i učenja djece te osiguranje primjerene potrebe razvoju kompetencija, usklađene s individualnim potrebama i razvojnim karakteristikama svakog djeteta;
- ostvarivanje individualiziranog i fleksibilnog odgojno-obrazovnog pristupa kojim se omogućava zadovoljavanje tjelesnih, emocionalnih, spoznajnih, socijalnih i komunikacijskih potreba djece;
- prihvaćanje igre i drugih aktivnosti koje pridonose svrhovitost učenju i cjelovitom razvoju djece;
- učenje koje treba biti nestandardni proces i koji se događa s ciljem da djeca uče istraživanjem, otkrivanjem i rješavanjem problema;
- poticanje samoiniciranog učenja i osposobljavanje djece za evaluaciju vlastitog učenja;
- stvaranje primjerenog okruženja za spontano razvijanje predčitačkih i grafomotoričkih vještina;
- osnaživanje istraživačkih interesa djece za matematičko-logičke i prirodoslovne aktivnosti;
- upoznavanje djece s informacijsko-komunikacijskom tehnologijom;
- poticanje djece na iskazivanje i realizaciju vlastitih interesa i ideja, razvoj kritičkog mišljenja, nesmetano planiranje, organiziranje i provedba aktivnosti;
- razvoj sposobnosti djece za komunikaciju u multikulturalnoj i višejezičnoj međunarodnoj zajednici;
- prihvaćanje i poticanje kreativnog izražavanja;
- poticanje djece na poštovanje i njegovanje vlastite kulture i povijesne baštine;
- razvoj socijalnih kompetencija;
- poticanje djece da osvijeste važnost obiteljskog i institucijskog okruženja za njihov život, odgoj i učenje.

Kvalitetu kurikuluma predškole određuju organizacijski i kontekstualni uvjeti ustanove u kojoj se provodi te pedagoška osposobljenost odgojitelja. Potrebno je veliku pozornost posvetiti osiguravanju kvalitete kao i profesionalnom razvoju odgojitelja (MZOS, 2015).

Program predškole organizira pripremu djece za polazak u osnovnu školu, prilagođavajući metode i sadržaje suvremenim potrebama djece, roditelja i društva. Ovaj program uključuje promjene primjerene demokratskom društvu čiji je cilj olakšati djeci prijelaz iz dječjeg vrtića u osnovnu školu (Došen-Dobud, 2001).

2.2. Osnovnoškolski odgoj i obrazovanje

U osnovnoj školi učenik je u središtu odgojno-obrazovnog procesa, učenje se odvija u interakciji s učiteljem, učenicima, roditeljima i stručnim timom, ali i u samostalnom radu. Osnovnoškolski odgoj i obrazovanje dio je odgojno-obrazovnog sustava te je obavezan za svu djecu (učenike) u dobi od šeste do petnaeste godine. Nakon osnovnoškolskog obrazovanja, učenici nastavljaju obrazovanje na srednjoškolskoj razini.

Vrijednosti Nacionalnog kurikulumu za osnovnoškolski odgoj i obrazovanje su znanje, poduzetnost, identitet, poštovanje, odgovornost, solidarnost, zdravlje i integritet (MZOS, 2017). Generičke kompetencije određuju se kao međusobni povezan sklop znanja, vještina i vrijednosti koje se mogu primjenjivati u različitim situacijama te zajedno sa predmetnim kompetencijama koje se razvijaju u području kurikulumu i među predmetnih tema predstavljaju temeljne kompetencije koje se stječu tijekom osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja integritet (MZOS, 2017). Generičke cjeline dijele se na tri veće cjeline, a one podrazumijevaju oblike mišljenja, rada i korištenja alata te osobni i socijalni razvoj.

Nacionalni kurikulum za osnovnoškolski odgoj i obrazovanje (MZOS, 2017) ističe da učenici s teškoćama imaju pravo školovati se na jednakopravnoj osnovi s istim prilikama za odgojno-obrazovno napredovanje u ostvarivanju njima primjerenog skupa odgojno-obrazovnih ishoda.

Načela učenja i poučavanja su (MZOS, 2017):

- cjelovit razvoj i dobrobit učenika koji svakom učeniku omogućava pristup, razvoj, sudjelovanje u svim područjima učenja;
- aktivna uloga učenika u učenju u kojoj učenici uče neposrednim iskustvom, direktnim opažanjem, aktivnim sudjelovanjem te uvježbavanjem vještina;

- povezanost sa životnim iskustvima, interesima, vrijednostima i znanjima koji učenicima pružaju motivirajuća i izazovna učenja uklopljena u cjeloživotno iskustvo učenika;
- poticanje složenijih oblika mišljenja i primjena naučenoga koji razvija genetičke kompetencije važne za nastavak obrazovanja;
- usmjerenost prema suradnji i otvorenost prema zajednici koji potiče učenje i poučavanje u različitim okruženjima izvan odgojno-obrazovnih ustanova;
- jasna i visoka očekivanja koja u svim područjima kurikuluma postavlja visoka očekivanja ispred svih učenika u skladu s njihovim razvojnim mogućnostima, sposobnostima i afinitetima;
- individualizacija koja poštuje i prihvaća razlike između učenika;
- poticajno i sigurno okruženje koje oblikuje sigurno učenje za svakog učenika, ali i za odgojno-obrazovne radnike kako bi mogli obrazovati djecu

Ciljevi osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja obuhvaćaju:

- uravnotežen i cjelovit razvoj svih potencijala učenika;
- osposobljavanje učenika za nastavak obrazovanja i cjeloživotno učenje;
- odnosi utemeljeni na suradnji i međusobnom uvažavanju;
- odgovorno i aktivno sudjelovanje učenika u životu zajednice.

Osnovnoškolski odgoj i obrazovanje traje osam godina te se dijeli na tri odgojno-obrazovna ciklusa. Oni su podijeljeni na način kako bi se učenicima olakšala prilagodba na zahtjeve odgojno-obrazovnog sustava u skladu s njihovom razvojnom dobi. Kroz navedene cikluse djeca se prilagođavaju na školski sustav, stječu znanja, vještine, logičko mišljenje, odgovornost, samostalnost u učenju, usvajaju temeljne kompetencije potrebne za nastavak obrazovanja i svakodnevni životi, preuzimaju odgovornost za proces učenja. Važno je da učitelji kroz navedene cikluse pružaju posebnu podršku u emocionalnom i socijalnom aspektu, koriste različite metode učenja potičući na taj način višu stupanj aktivne uključenosti učenika u samostalne i skupne aktivnosti.

U Nacionalnom kurikulumu za osnovnoškolski odgoj i obrazovanje (MZOS, 2017) govori se o sadržajima učenja i poučavanja, organizaciji rada (nastavnom planu, kurikulumu osnovne škole, organizaciji vremena). Načela vrednovanja drugačija su nego u ranoj i predškolskog dobi te učenici teže najvišoj brojčanoj ocjeni koja vrednuje njihov rad.

3. PRIJELAZI DJECE IZ DJEČJEG VRTIĆA U OSNOVNU ŠKOLU

Autorice Visković i Višnjić Jevtić (2019) prijelaz tumače kao proces promjene odgojno-obrazovnog okruženja iz obitelji u dječji vrtić i iz dječjeg vrtića u osnovnu školu. Bez obzira kakav bio (iz obitelji u dječji vrtić ili iz dječjeg vrtića u osnovnu školu), u dječjoj svakodnevnici donosi promjene strukture i dnevnog ritma, oblika igre i sl., a promjenom socijalnog okruženja mijenjaju se socijalni odnosi i dječji identitet (Visković i Višnjić Jevtić, 2019).

Einarsdottir (2006) navodi kako uloge sudionika u procesu prijelaza nisu stalne i mijenjaju se ovisno o djetetu. U planiranju učinkovitih prijelaznih programa, prilagodba djece novom okruženju može se podržati raznim prijelaznim aktivnostima koje uključuju djecu, roditelje, obitelji, učitelje i lokalnu zajednicu (Fabian i Dunlop, 2007). Samo uključivanje djeteta u osnovnu školu predstavlja značajan događaj u životu djece i njihovih obitelji. Svrha procesa prijelaza nije nužno akademsko postignuće djece nego dječje životno zadovoljstvo i sigurnost u novoj zajednici, samopouzdanje i samopoštovanje kao prediktor motiviranosti za učenje i osobni razvoj (Visković i Višnjić Jevtić, 2019.).

Strah od osnovne škole može se pojaviti prilikom prijelaza djeteta iz dječjeg vrtića u osnovnu školu, a kako bi se pomoglo djetetu kod kojeg je strah od osnovne škole izražen, njegova okolina (odgojitelji, roditelji, učitelji) trebali bi:

- pohvaljivati dijeta kako bi razvio osjećaj sigurnosti i samopouzdanja;
- poticati izvanškolske aktivnosti, prijateljstva, razredna druženja;
- temeljiti odgoj djeteta na emocionalnoj toplini, podršci i uvažavanju;
- ciljano razgovarati s djetetom o njegovim osjećajima;
- kupovati školski pribor zajedno s djetetom te omogućiti slobodu u izboru istih.

Proces prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu veoma je stresan za dijete i njegovu obitelj te je u tom procesu potrebno da obitelj bude potpora djetetu kroz svoje obrasce ponašanja i na taj način mu taj proces olakšala.

Kvalitetno i primjereno organizirani postupci i rituali prijelaza trebali bi poticati dječji razvoj, ublažiti strah od nepoznatog, ojačati socijalne kompetencije djece, osnažiti djecu i obitelji te razviti (nove) strategije učenja (Visković i Višnjić Jevtić, 2019).

3.1. Spremnost za osnovnu školu

Autori Bingham i Whitebread (2012, prema Visković i Višnjić Jevtić, 2019) ističu spremnost za osnovnu školu kao normativni standard fizičkog, spoznajnog i socio-emocionalnog razvoja koji omogućava djeci asimiliranje u osnovnu školu i mogućnost odgovora na zahtjeve nastavnog plana i programa. Ako dijete zadovolji zadane rezultate koji tvore standard, može se reći da je spremno za osnovnu školu, odnosno, ako rezultatu nisu zadovoljeni iz pojedinog dijela razvoja (socio-emocionalni, fizički, spoznajni), dijete nije u potpunosti spremno za polazak u osnovnu školu.

Koncept pripreme djeteta za osnovnu školu je jednosmjern pristup normativne procjene pri čemu se dijete tumači kao objekt – procjene ili stimuliranog razvoja (Visković i Višnjić Jevtić, 2019, str. 92). Došen-Dobud (2001) ističe osnovne obaveze predškolaca, a to su obaveze prema sebi (skrb za zdravlje, usvajanje higijenskih i radnih navika), prema drugima (tolerancija, suradnja, nenasilno rješavanje sukoba) i prema okolini (razvijanje osjećaja i spoznaja da su dio prirode koju treba čuvati).

Autorica Došen-Dobud (2001) ističe sljedeće sposobnosti djece predškolske dobi:

- vladati svojim fiziološkim potrebama;
- govorno se izražavati;
- vješto se kretati u prostoru i djelovati u njemu;
- razlikovati ponašanja koja sredina ocjenjuje kao pozitivna od negativnih;
- usvojiti pojmove i generalizirati ih;
- logički misliti i zaključivati na temelju poznatih elemenata;
- shvatiti postupke i uzroke nečijeg djelovanja;
- usmjeravati pozornost na različite stvari, pojave i događanja;
- shvatiti pojam vremena, ali samo za sadašnjost.

Autori Vadahi, Bilali, Kroni i Bushati (2017) ističu tri vrste spremnosti djeteta za polazak u osnovnu školu:

- osobna spremnost- sposobnost djeteta da prevlada nagoni instinkt kako bi se uklopilo u društvenim situacijama;

- funkcionalna spremnost- usmjerenost djeteta prema idejama i razumijevanja različitih prirodnih i društvenih pojava;
- tjelesna spremnost- stupanj razvoja djeteta, odnosno spremnost prilagođavanja školskom radu, a da pritom se ošteti njegov rast i zdravlje.

3.2. Uključivanje djece u osnovnu školu u Republici Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj djeca koja nisu uključena u redovne programe u dječjim vrtićima, moraju pohađati program predškole u trajanju od minimalno 250 sati tijekom osam mjeseci kontinuiranog dolaska djece na program predškole. Pohađanjem programa predškole kod djece se potiče razvoj, ojačavaju njihove socijalne kompetencije, ublažuje strah od nepoznatog te razvijaju pojedine odlike učenja. *Javnom obrazovnom politikom pretpostavlja se obavezni obuhvat sve djece nekim oblikom formalnog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu* (Visković i Višnjić Jevtić, 2019, str. 95).

Prije polaska u osnovnu školu potrebno je procijeniti zrelost djeteta za polazak u istu kroz (Oštračević, 2008):

- tjelesnu zrelost- mjerilo djetetovog zdravlja i uvjet za normalno socijalno i psihičko razvijane, a određuje je liječnik prilikom pregleda
- intelektualnu zrelost- dobro razvijen govor, pažnja (prosječno 10 – 15 minuta prilikom upisa u prvi razred), logičko mišljenje, pamćenje, grafomotoričke vještine te inteligencija;
- emocionalnu zrelost- otvoreno iskazivanje emocija, njihova kontrola, pokazivanje strahova i borba za prava
- socijalnu zrelost- povezana s emocionalnom zrelošću.

Prije nego što se djeca predškolske dobi uključe u osnovnu školu, obavezna je normativna procjena dječjeg psihofizičkog stanja za polazak u istu te u skladu s procjenom stručnog povjerenstva moguća odgoda polaska u osnovnu školu ili prijevremeni polazak (MZOS, 2015).

Testiranjem pred polazak u osnovnu školu procjenjuje se spremnost djeteta za osnovnu školu. Testiranje u osnovnoj školi najčešće provodi pedagog, a pokazuje stupanj psihofizičke razvijenosti djece na temelju koji se formiraju ujednačene grupe u svim razredima.

Prilikom testiranja pred polazak u osnovnu školu, provjerava se:

- glasovna analiza i sinteza;
- govor;
- grafomotorika;
- predmatematičke vještine;
- predčitačke vještine;
- činjenično znanje;
- orijentacija u vremenu i prostoru;
- emocionalna i socijalna zrelost.

Autorice Visković i Višnjić Jevtić (2019) ističu zakonske odrednice kojima su mogući prijevremeni polasci mlađe djece u osnovnu školu, ali isto tako moguća je i odgoda zbog procijenjenog kašnjenja u razvoju. Odgodu upisa u prvi razred osnovne škole može se odobriti jednom i to za jednu školsku godinu.

3.3. Suradnja roditelja i odgojno-obrazovnih ustanova

Autorice Visković i Višnjić Jevtić (2019, str. 37) ističu kako su *odnosi roditelja i odgojno-obrazovnih zajednica (dječjih vrtića i osnovnih škola) prepoznati kao značajan prediktor dječjeg razvoja, aktualnih i dugoročnih postignuća*. Uključivanje roditelja u proces prijelaza predstavlja kontinuirani razvoj partnerskih odnosa temeljenih na međusobnom povjerenju i uvažavanju te otvorenoj i konstruktivnoj komunikaciji (Visković i Višnjić Jevtić, 2019).

U godini pred polazak u osnovnu školu, potrebno je da odgojitelji organiziraju roditeljske sastanke gdje će upoznati roditelje s važnošću pripreme za osnovnu školu te bi roditelj trebao biti aktivno uključen u sam prijelaz djeteta u osnovnoj školi tako da mu pruža podršku, iskazuje jasna i pozitivna očekivanja na njegovo učenje i ponašanje, pruža priliku

smislenog sudjelovanja u svakodnevnom životu svoje obitelji, razvija pogled na djetetove sposobnosti te prihvaća dijete takvo kakvo jest (Oštračević, 2008).

Roditelji trebaju surađivati i s osnovnom školom tako da redovito odlaze na individualne razgovore u osnovnu školu te se tako informirao o uspjehu svog djeteta. Također, važno je da dolaze na roditeljske sastanke, komuniciraju s učiteljima te se aktivno sudjeluju u rad osnovne škole, primjerice vijeća roditelja.

Suradnja dječjeg vrtića i osnovne škole najčešće je formalna prilikom posjete predškolske djece osnovnoj školi. Odgojitelji kroz svakodnevni razgovor s djecom razmjenjuje informacije o osnovnoj školi, ali djeca najbolje uče od svojih vršnjaka kroz igru i učenje te bi sami posjeti predškolske djece osnovnoj školi omogućili razvoj koncepta starijeg prijatelja koji se temelji na povezivanju pojedinaca iz dječjeg vrtića i osnovne škole, sudjelovanju učenika u prijenosu informacija o osnovnoj školi i potpori pri pripremi za polazak u osnovnu školu (Visković i Višnjić Jevtić, 2019).

Slunjski i suradnici (2012, str. 83) ističu kako je *dokumentacija sredstvo refleksije odgojno obrazovne prakse jer omogućuje interpretaciju i reinterpetaciju procesa odgoja i učenja, ali i kvalitete intervencija odgojitelja u tom procesu*. Dokumentacija odgojitelju služi kako bi bolje razumio djecu, pratio njihove interese, ideje, doživljaje, znanja, kompetencije i teorije. Tako bi odgojitelj s pomoću razvojnih mapa mogao razmijeniti informacije s učiteljima te bi oni bolje upoznali svako dijete pojedinačno i koristiti ih u svom svakodnevnom odgojno-obrazovnom radu.

Uspješna suradnja roditelja i odgojno-obrazovnih ustanova izgrađena je na otvorenoj komunikaciji, zajedničkim ciljevima i međusobnom uvažavanju. Kada roditelji i odgojitelji / učitelji surađuju, veća je vjerojatnost da će djeca napredovati u akademskom, društvenom i emocionalnom smislu.

3.4. Izazovi prijelaza

Prijelaz iz dječjeg vrtića u osnovnu školu predstavlja značajnu promjenu u djetetovom životu, ali i u životu njihove obitelji. Promjene koje se pojavljuju pred djecu predškolske dobi donose izazove koje trebaju prevladati, a izazovi prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu

moгу biti lakši ili teži, ovisno o kompetencijama i osobitosti djece. Autori Hedegaard i Fleeer (2019) ističu kako je prijelaz iz dječjeg vrtića u osnovnu školu za neku djecu lakši, dok kod druge djece uzrokuje prekid dosadašnje rutine.

Fabian i Dunlop (2005, prema Einarsdottir, 2006) ističu kako prijelaz iz dječjeg vrtića u osnovnu školu povećava i intenzivira zahtjeve prema djeci, istodobno smanjujući dječju autonomiju u odlučivanju i odabiru svakodnevnih situacija. Djeca se moraju prilagoditi svijetu u kojem se odlučuje te su prisiljena prilagoditi se načinu razmišljanja, novoj okolini i pristupu obrazovanju. Autorica Margetts (2005) ističe da se od djece traži da samostalno funkcioniraju, razvijaju odnose s osobljem i vršnjacima te se ponašaju na način koji odgovara njihovom razredu i osnovnoj školi.

Promjene odnosa, stila poučavanja, okruženja, prostora, vremena i konteksta učenja kombiniraju se u trenucima prijelaza postavljajući intenzivne i ubrzane zahtjeve (Fabian i Dunlop, 2007). Za razliku od dječjeg vrtića gdje se istraživanje okoline oko sebe temeljilo na igri, osnovna škola ima frontalni oblik rada te djeca nemaju više toliko slobode, moraju pažljivo slušati i mirno sjediti. Polazak u osnovnu školu od djeteta zahtjeva autonomiju, više samokontrole i emocionalne reakcije (Wilder i Lillvist, 2018). Djeca se moraju prilagoditi novim školskim kolegama, sklopiti prijateljstva i snaći se u složenijem društvenom okruženju. Osnovna škola od učenika zahtjeva samostalnost u organizaciji, praćenju rasporeda i izvršenju zadatka te bi kod neke djece praćenje tog ritma moglo biti izazovno jer je vrtićko okruženje više vođeno.

Prijelaz iz dječjeg vrtića u osnovnu školu može izazvati različite emocije kod djece, uključujući uzbuđenje, tjeskobu i strah. suočavanje s tim emocijama, osobito ako dijete nije adekvatno pripremljeno ili ako postoje nesigurnosti u vezi s novom okolinom, može utjecati na njegovu opću dobrobit tijekom prijelaza. Fizički zahtjevi osnovne škole, kao što je nošenje ruksaka, snalaženje u većim školskim prostorijama i sudjelovanja u strukturiranoj nastavi tjelesnog odgoja, mogu predstavljati izazove za pojedinu djecu. Stilovi poučavanja u osnovnoj školi mogu se razlikovati od onih u dječjem vrtiću, a prilagodba na nove učitelje, razrednu rutinu i metode poučavanja može biti izazov za djecu koja su u dječjem vrtiću navikla na drugačiji pristup. U osnovnoj školi prisutno je ocjenjivanje i vrednovanje te se djeca moraju prilagoditi formalnijim sustavima testiranja i ocjenjivanja.

Roditelji se također mogu suočiti s izazovima u podržavanju prijelaza svog djeteta. Snalaženje u novom školskom sustavu, razumijevanje akademskih očekivanja i aktivno sudjelovanje u obrazovanju djeteta može biti zahtjevno, osobito ako roditelji nisu upoznati s osnovnoškolskim okruženjem. Djeca različitog kulturnog i jezičnog podrijetla mogu se susresti s izazovima u prilagodbi novom obrazovnom okruženju koje možda neće u potpunosti razumjeti ili zadovoljiti njihove kulturne ili jezične potrebe. Razlike u resursima i obrazovnoj podršci između različitih osnovnih škola ili regija mogu pridonijeti različitim iskustvima prijelaza. Djeca u siromašnim područjima mogu se suočiti s dodatnim izazovima u prilagodbi novom akademskom okruženju.

Rješavanje izazova prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu zahtjeva zajednički napor odgojitelja, učitelja i roditelja kako bi se stvorili podržavajući i inkluzivni prijelazni programi koji uzimaju u obzir različite potrebe djece tijekom ovog ključnog razdoblja na njihovom obrazovnom putu.

3.5. Polazak u osnovnu školu

Polazak djeteta u osnovnu školu novo je važno razdoblje koje utječe na prilagodbu i usklađivanje svakodnevnih običaja i navika obitelji, raspored rada, odmora i zabave, susrećući se svakodnevno s novim događajima i situacijama, ponekad s teškoćama, brigama i izazovima (Rečić, 2006, str. 7). Uključivanje djece u osnovnu školu najčešće je povezano sa značajnom promjenom identiteta djece pošto su u dječjem vrtiću bili najstariji, a u osnovnoj školi su najmlađi, uz navedeno, pred djecu se postavljaju novi zahtjevi kao što su pridržavanje školskih pravila i ritma aktivnosti te ispunjenje obveza (Visković i Višnjic Jevtić, 2019).

Polazak u osnovnu školu značajna je prekretnica u životu djeteta te označava početak formalnog obrazovanja. Sam polazak u osnovnu, u bezbrižnom djetinjstvu donosi susret s obvezama, naporima, novim prijateljima, brigama, suradnjom i samostalnim donošenjem odluka, postupaka i zaključaka.

Roditeljska pomoć neophodna je, a kroz razgovor s djetetom mogu:

- upoznati dijete sa školskim okruženjem tako što će prije toga posjetiti osnovnu školu;

- uspostaviti dnevnu rutinu koja uključuje dosljedne obrasce spavanja, zdrave obroke i određeno vrijeme za domaću zadaću i igru, a strukturirana rutina osigurava stabilnost te pomaže djeci da se prilagode zahtjevima osnovne škole;
- potaknuti nevinost potičući dijete da preuzme odgovornost za jednostavne zadatke kao što su oblačenje, organiziranje svojih stvari, pakiranja školske torbe te tako jačaju njihovo samopouzdanje;
- razgovarati pozitivno o osnovnoj školi, odnosno ispričati svoja pozitivna iskustva s osnovnom školom;
- čitati knjige o polasku u osnovnu školu s djetetom što mu može pomoći u rješavanju neizvjesnosti koju je ono razvilo;
- sudjelovati u otvorenim danima koje organizira osnovna škola te tako upoznati dijete s učiteljima;
- odrediti miran i ugodan prostor kod kuće za domaću zadaću i učenje.

Kako bi se djetetu olakšao sam polazak u osnovnu školu, potrebno je da roditelji:

- potaknu svoje dijete da izrazi osjećaje o polasku u osnovnu školu;
- vježbaju osnovne vještine samopomoći kao što su korištenje toaleta, pranja ruku i vezanje vezica što će pridonijeti osjećaju neovisnosti;
- potaknu dijete na interakciju s drugom djecom čime će potaknuti izgradnju društvenih vještina koje će djeci pomoći u sklapanju prijateljstva;
- razgovaraju o zabavnim i zanimljivim aktivnostima koje će doživjeti u osnovnoj školi;
- prepozna svoje stvari kao što su ruksak, jakna, obuća, čime se potiče osjećaj odgovornosti;
- pomognu uvježbati vještine slušanja uključivanjem u razgovore i slijedeći jednostavne upute čime ih pripremaju za aktivnosti u razredu i upute učitelja;
- jačaju samopouzdanje kroz pohvale.

Učenici nižih razreda, polaskom u osnovnu školu imaju pravo na produženi boravak. Produženi boravak je posebni oblik odgojno-obrazovnoga rada koji se organizira za učenike izvan redovite nastave, a može se izvoditi i u vrijeme odmora za učenike, što se propisuje školskim kurikulumom i godišnjim planom i programom (MZOS, 2019). Područja obuhvaćena produženim boravkom su jezično-komunikacijsko, matematičko-logičko, prirodoslovno,

znanstveno-tehnološko, tjelesno-zdravstveno područje te socijalizacija. U produženom boravku djeca borave uobičajeno od 12 do 17 sati, dok su aktivnosti ograničene na 45 minuta.

3.6. Prvi susret s osnovnom školom

Prvi susret s osnovnom školom označava važan trenutak u životu djeteta, obilježen promjenom okruženja, novim prijateljima i očekivanjima. Ovaj prijelaz može biti izazovan za mnoga djecu, ali istovremeno predstavlja priliku za nova iskustva i rast. Prvi susret s osnovnom školom za djecu je značajan i često nezaboravan događaj u njegovom životu. Označava početak formalnog obrazovanja i uvodi ih u novo okruženje. Nažalost, pojedina djeca se s osnovnom školom po prvi puta susreću prilikom upisa u prvi razred. Roditelji i odgojitelji trebali bi razgovarati s djetetom o osnovnoj školi, što ga u njoj očekuje te da mu budu podrška na svakom koraku. Prije upisa u prvi razred osnovne škole, dijete mora učiniti liječnički pregled, nakon čega roditelj i dijete razgovaraju s pedagogom koji procjenjuje djetetovu spremnost za polazak u osnovnu školu.

Prvi dan osnovne škole često je obilježen mješavinom uzbuđenja, znatiželje i tjeskobe kod djece. Istraživanje koje su provele autorice Visković i Višnjić Jevtić (2019) ističe kako mnoga djeca doživljavaju ovaj dan kao važan korak u njihovom odrastanju. Učenici se suočavaju s ne poznatim situacijama, poput novih učitelja, školskih pravila i vršnjaka, što može izazvati različite emocionalne reakcije. Neki se osjećaju uzbuđeno zbog novih iskustava, dok drugi osjećaju strah od nepoznatog.

Roditelji igraju ključnu ulogu u pripremi djeteta za prvi dan osnovne škole. Njihova podrška, ohrabrivanje i razgovor s djetetom mogu značajno utjecati na njihovu sigurnost i samopouzdanje. Dijalog između roditelja i djece o očekivanjima i osjećajima vezanim uz osnovnu školu može pomoći u smanjenju anksioznosti i pripremi djeteta za novu fazu života. Vrlo važna je prilagodba na nove učitelje, vršnjake i školske obaveze zahtijeva vještine socijalizacije i emocionalne regulacije. Djeca koja su navikla na vrtićko okruženje mogu imati različite strategije prilagodbe, a podrška učitelja i vršnjaka može biti od ključne važnosti u tom procesu.

Autorice Dockett i Perry (2016) istražuju različite strahove i očekivanja djece uoči prvog dana osnovne škole. Mnoga djeca izražavaju strah od nepoznatog, strah od razdvajanja od

roditelja te strah od neuspjeha. Očekivanja u vezi s učenjem, prijateljstvima i prilagođavanjem novom okruženju također mogu biti prisutna kod djece i utjecati na njihov prvi susret s osnovnom školom.

Važna je podrška učitelja i vršnjaka u prvim danima osnovne škole. Učitelji koji su empatični, strpljivi i poticajni mogu olakšati prijelaz djeteta i pružiti im sigurnost u novom okruženju. Također, podrška i prijateljstvo vršnjaka mogu biti ključni u izgradnji socijalnih veza i osjećaja pripadnosti u novoj osnovnoj školi (Pianta i Kraft-Sayre, 2003). Također, važan je razvoj samopouzdanja kod djece tijekom prvog susreta s osnovnom školom.

Kroz pozitivna iskustva, podršku odraslih i uspjehe u školskim aktivnostima, djeca postupno grade povjerenje u vlastite sposobnosti i osjećaju se sigurnije u novom okruženju. Kroz proces prilagodbe i učenje, djeca stječu nove vještine, prijatelje i iskustva koja će oblikovati njihov akademski i socijalni razvoj u narednim godinama.

3.7. Uloga i perspektiva djece

Uloga i perspektiva djece ključni su faktori u razumijevanju procesa prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu. Najvažniji sudionici prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu upravo su djeca koja prolaze kroz najveće promijene tijekom istog. S obzirom na to da djeca doživljavaju daleko više prijelaza nego što su to činila u prošlosti, moglo bi se smatrati da djeca doprinose tome kako prijelazi utječu na njih (Alderson, 2003).

Jedan od ključnih koncepta u razumijevanju prijelaza djece iz dječjeg vrtića u osnovnu školu je prepoznavanje djece kao aktivnih sudionika u ovom procesu. Autorice Visković i Višnjić Jevtić (2019) ističu da djeca imaju svoje stavove, želje i osjećaje koji utječu na njihovu percepciju i prilagodbu na novu okolinu. Ovaj koncept podupire i rad autora Fthenakisa (2017), koji naglašava važnost uvažavanja dječjih perspektiva u oblikovanju politika i praksi. Slušanje djece ključno je za razumijevanje njihovih potreba i doživljaja prijelaza. Istraživanje koje su provele autorice Visković i Višnjić Jevtić (2019) ističe da otvoreni dijalog i podrška odraslih omogućavaju djeci da izraze svoje osjećaje i potrebe te aktivno sudjeluju u planiranju prijelaza. Istraživači poput Einarsdóttir i Garðarsdóttir (2018) također ističu važnost uključivanja u proces donošenja odluka koji ih se tiču.

Uključivanjem u obrazovnu ustanovu, od djece se očekuje da se prilagode društvenom okruženju koje je kulturološki drugačije te se od djeteta očekuje da se prilagodi na novi oblik rada i nove načine učenja, a kvaliteta tih prilagodbi ovisna je o ranije stečenim kompetencijama kroz podršku roditelja, odgojitelja i učitelja (Einarsdottir, 2006). Poticanje autonomije i samostalnosti djece važan je aspekt podrške prijelazu iz dječjeg vrtića u osnovnu školu. Djeca koja imaju priliku djeca koja imaju priliku preuzeti odgovornost za vlastite odluke i postupke lakše se prilagođavaju novim situacijama (Visković i Višnjić Jevtić, 2019). Autor Bronfenbrenner (2005) kroz svoje teorije naglašava važnost podrške okoline u razvoju dječje samostalnosti i inicijative.

Stvaranje poticajnog okruženja u kojem se cijeni dječja kreativnost i inicijativa ključno je za uspješan prijelaz iz dječjeg vrtića u osnovnu školu. Autorice Visković i Višnjić Jevtić (2019) ističu podržavajuće i poticajno okruženje potiče dječju motivaciju za učenjem i razvojem socijalnih vještina. Radovi poput onih autora Pellegrini i Galda (2018) dodatno ističu važnost igre i spontanosti u dječjem učenju. Socijalna interakcija i razvoj prijateljskih odnosa igraju važnu ulogu u prijelazu iz dječjeg vrtića u osnovnu školu. Djeca često izražavaju tjeskobu i brigu oko gubitka prijatelja iz dječjeg vrtića te straha od upoznavanja novih vršnjaka u osnovnoj školi (Visković i Višnjić Jevtić, 2019). Međutim, podrška odraslih i stvaranje inkluzivnog okruženja mogu olakšati ovaj proces. Teorije socijalnog učenja, naglašavaju važnost modeliranja i podrške u razvoju socijalnih vještina kod djece (Bandura, 1977).

Emocionalna prilagodba ključna je komponenta uspješnog prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu. Djeca često doživljavaju različite emocionalne reakcije, uključujući uzbuđenje, tjeskobu, strah i radost. Podrška emocionalnom razvoju djece, kao i osnaživanje njihovih emocionalnih resursa, važni su čimbenici u olakšavanju tranzicije (Visković i Višnjić Jevtić, 2019). Teorije emocionalnog razvoja, poput one koju zagovara autor Erikson (1950), ističu važnost uspješnog rješavanja emocionalnih izazova u razvoju osobnosti. Važno je uzeti u obzir individualne razlike među djecom u procesu prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu. Neki će se osjećati uzbuđeno i spremno za novu avanturu, dok će druga osjećati tjeskobu i nesigurnost. Istraživanja autora Dockett i Perry (2016), osobne karakteristike, obiteljska podrška te iskustva u dječjem vrtiću mogu utjecati na način na koji dijete doživljava prijelaz. Razumijevanje individualnih potreba i prilagodba podrške ključni su za uspješan prijelaz.

Uloga roditelja ključna je tijekom cijelog procesa prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu. Istraživanja autora Pianta i Kraft-Sayre (2003), roditelji igraju važnu ulogu u pružanju

emocionalne podrške, poticanju samostalnosti te uspostavljanju komunikacije s učiteljima i drugim roditeljima. Aktivno sudjelovanje roditelja u pripremi djeteta za osnovnu školu i praćenju njihovog emocionalnog i akademskog napretka ključno je za uspješan prijelaz. Prijelaz iz dječjeg vrtića u osnovnu školu prilika je za razvoj dječjeg samopouzdanja i identiteta. Autorice Visković i Višnjić Jevtić (2019) ističu da podrška odraslih, pozitivno iskustvo u osnovnoj školi te uspjeh u akademskim i socijalnim aktivnostima mogu pomoći u jačanju samopouzdanja djece. Teorije razvoja ličnosti, poput one koju razvija autor Maslow (1943), ističu važnost zadovoljenja osnovnih potreba i postizanja samoodređenja u procesu osobnog rasta i razvoja.

Izgradnja mostova između dječjeg vrtića i osnovne škole ključna je za olakšavanje prijelaza djece. Autori Dockett i Perry (2016) proveli su istraživanje u kojem su naveli da je izgradnja mostova između dječjih vrtića i osnovne škole ključna je za olakšavanje tranzicije. Kontinuirana komunikacija između odgojitelja i učitelja, kao i suradnja s roditeljima, omogućuje kontinuitet podrške i prilagođavanje djece na nove uvjete. Održavanje inkluzivnog i poticajnog okruženja u oba obrazovna konteksta osigurava da svako dijete dobije podršku i resurse potrebne za uspješan prijelaz.

Autorica Einarsdottir (2008) u svrhu istraživanja prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu provela je istraživanje u kojem su djeca navela kako je pohađanje dječjeg vrtića nužno jer im je potrebno mjesto za boravak dok su im roditelji radili, dok su druga djeca navela da je dječji vrtić dio života i cjeloživotnog učenja i mjesto socijalizacije s drugom djecom. Na pitanje što nisu voljeli raditi u dječjem vrtiću, a što ne vole raditi u osnovnoj školi, djeca su navela da u dječjem vrtiću nisu voljela da ih se prisiljava na pasivne aktivnosti u kojima su morala mirno sjediti i biti tiho, a u osnovnoj školi se djeci nisu svidjele aktivnosti koje se ne mogu kategorizirati kao igra (Einarsdottir, 2008).

Uspješan prijelaz iz dječjeg vrtića u osnovnu školu važan je korak u životu djeteta koji može utjecati na njihov emocionalni, socijalni i akademski razvoj. Razumijevanje perspektive djece, kao i podrška koju im pružaju odrasli u ovom procesu, ključni su čimbenici za osiguranje pozitivnog iskustva i uspjeha u osnovnoj školi.

3.8. Uloga roditelja

Uloga roditelja u prelasku djeteta iz dječjeg vrtića u osnovnu školu je veoma važan, a Drožđan i suradnici (2018) ističu kako uloga roditelja podrazumijeva:

- ohrabrivanje djeteta u svakoj prilici, nikada ne plašiti dijete osnovnom školom;
- prošetati s djetetom do osnovne škole, upozoriti dijete na opasna mjesta na putu do osnovne škole;
- objasniti djetetu kako je za svako postignuće potrebno mnogo truda;
- omogućiti djetetu da uči na vlastitim iskustvima čime se jača samostalnost i samosvijest djece;
- pozitivno govoriti o učiteljima;
- potaknuti kod djeteta nestrpljenje da krene u osnovnu školu;
- na vrijeme upozoriti dijete sa svim promjenama koje slijede, vježbati zaključavanje i otključavanja vrata kuće/stana;
- uputiti dijete na osobe koje mu mogu pomoći u slučaju potrebe dok je samo kod kuće, na vidljivo mjesto istaknuti važne brojeve telefona.

Autorica Margetts (2003) ističe ključnu ulogu roditelja u tranziciji te da su obiteljsko porijeklo i društveni konteksti snažni utjecaji na razvoj djece. Percepcije roditelja značajne su u vrijeme prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu jer su stabilan čimbenik u tranziciji te predstavljaju poveznicu između djece i obrazovnih sustava (Clarke i Sharpe, 2018). Autorice Visković i Višnjić Jevtić (2019) ističu kako obitelj osigurava uvjete za rast i razvoj djece, razvoj osobnosti te temeljnih specifičnih kompetencija sukladno dječjim individualnim predispozicijama. Pojedini autori (primjerice Anderson, Shinn, Fullilove, Scrimshaw, Fielding, Normand i Carande-Kulis, 2003; Barnett & Belfield, 2006; Espring – Andersen, 2009; Machin & Vignoles, 2004) ukazuju na povezanost akademskih dostignuća djece s obiteljskim resursima, odnosno socijalno-ekonomski status obitelji, obrazovanje roditelja i kvaliteta institucionalnog odgoja i obrazovanja u ranom djetinjstvu (Visković, 2018).

Najvažniji učitelji djeci su upravo njihovi roditelji od kojih oponašaju pokrete, ponašanja te sukladno s time, roditelji trebaju pružiti podršku djeci uz puno toplih odnosa, ljubavi i razumijevanja prema djetetu kako bi ono steklo povjerenje u njega. *Dobro poznavanje razvojnih djetetovih osobitosti, strpljenje, jasno i dosljedno zahtijevanje roditelja u skladu s*

djetetovim mogućnostima omogućuju djetetu stvaranje i usvajanje kriterija i normi za njegove stavove prema obitelji, užoj i široj zajednici (Rečić, 2006, str. 9).

Uloge sudionika u procesu tranzicije nisu stalne i mijenjaju se ovisno o djetetu (Einarsdottir, 2006). Roditeljska podrška ključna je djetetu i obrazovnim ustanovama jer na njenim temeljima djeca i ustanove grade odnose. Bez roditeljske podrške i shvaćanja dječjeg vrtića i osnovne škole kao obrazovnih institucija s kojima je potrebno ostvariti partnerstvo u svrhu tranzicije, ista je djeci otežana. Roditelji ponekad ne dječji vrtić ne ubrajaju u dio obrazovnog sustava te to potvrđuje istraživanje koje je provela autorica Einarsdottir (2008). U navedenom istraživanju, roditelji su spomenuli da je djeci potrebno sigurno mjesto za boravak dok rade i da tome dječji vrtić služi. Također, roditelji su istaknuli kako je dječji vrtić mjesto za upoznavanje djece s drugom djecom i starijim ljudima (Einarsdottir, 2008). Roditelji iz istraživanja dječji vrtić doživljavaju kao mjesto sa svrhom čuvanja i socijalizacije djece, ali ne i obrazovanja istih.

Kroz komunikaciju s roditeljima, dijete izražava svoje osjećaje, misli, znatiželju, nalazi zadovoljstvo i sreću u dogovoru, pomoći i razgovoru s njima. Prilikom kupovine školskog pribora, roditelji bi trebali dopustiti djetetu da ga samostalno bira jer će se tako ono osjećati važnim, bit će sretan i ponosan što ga je samo izabralo, a i tako će se pripremati za polazak u osnovnu školu te će isti biti manje stresan za dijete i roditelje.

Autor Rečić (2006) ističe da roditelji nastoje od djetetovog rođenja omogućiti djetetu kutak u kojem će propuzati, igrati se, učiniti prve korake, a važno je da taj prostor bude onaj u kojem će spremati svoje igračke, odjeću, obuću, knjige i školski pribor, samom ovakvom organizacijom radnog prostora, roditelji omogućuju razvoj djetetove samostalnosti. Također, važno je da roditelji vode račune o dovoljno sna i odmora, a ako se dijete ide kasno spavati, teško će se ustati ujutro i neće imati dovoljno vremena za obavljanje jutarnjih rituala. S druge strane, ako se dijete dobro naspava, neće mu biti problem ustati ujutro.

Kroz razgovor s djetetom, roditelji ga mogu podsjećati na njegove obaveze prema radnom prostoru čime će postići da isti bude uredan i spreman za obaveze koje treba odraditi za osnovnu školu.

4. METODOLOGIJA

Cilj istraživanja opisanog u ovom radu bio je utvrditi perspektivu učenika prvih razreda osnovne škole o prijelazu iz dječjeg vrtića u osnovnu školu. Osim toga, željelo se doznati kako djeca doživljavaju svoja iskustva o dječjem vrtiću i osnovnoj školi, kako se prilagođavaju promjenama u okruženju i zahtjevima koji proizlaze iz prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu, identificirati podršku odraslih (roditelja, odgojitelja, učitelja) u podršci dječjoj prilagodbi na navedene promjene, istražiti kako iskustva u dječjem vrtiću i osnovnoj školi utječu na njihov razvoj vještina, samopouzdanja i identiteta te na temelju rezultata istraživanja razviti preporuke za poboljšanje podrške dječjem razvoju i prilagodbi na promjene.

Istraživanje je provedeno s pomoću polustrukturiranog intervjua. Autor Kavle (1996, prema Cohen i sur., 2007) ističe kako se intervju definira kao međupogled ili razmjena gledišta o nekoj zanimljivoj temi između dvoje ili više ljudi. Polustrukturirani intervju vodio se bez strogih formuliranih pitanja, sastavljen od različitih pitanja i potpitanja koja su nastajala tijekom samog razgovora s djecom. Polustrukturirani intervju sastojao se od 7 pitanja s potpitanjima, a njihov konačan broj ovisio je o interesu djece.

Djeca su mogla u bilo kojemu trenutku uključiti ili se udaljiti iz istraživanja, a njihovi su se podaci, sukladno s Etičkom kodeksom istraživanja s djecom (2003) korišten uz maksimalnu zaštitu dječjeg identiteta. Intervju se provodio u Osnovnoj školi Ksavera Šandora Đalskog, Donja Zelina u dva odijeljena prvih razreda ove osnovne škole kroz dva dana po dva školska sata u razredima ovih odijeljena.

Prije istraživanja, učiteljice ovih razrednih odjeljenja podijelile su izjave o davanju pristanka za sudjelovanje djeteta u istraživanju, a djeca su samostalno odlučivala o sudjelovanju u istraživanju te su u bilo kojem trenutku mogla prekinuti ili se uključiti u istraživanje.

4.1. Sudionici istraživanja

U istraživanju je sudjelovalo četrdeset djece u dobi od sedme do osme godine života, dva razredna odjela Osnovne škole Ksavera Šandora Đalskog, Donja Zelina. Uzorak čini 19

učenika jednog razrednog odjela i 20 učenika drugog razrednog odjela. U istraživanju je sudjelovalo jednak broj djevojčica i dječaka.

4.2. Postupak istraživanja

Intervju se u dogovoru s učiteljicama i stručnim suradnicama ove osnovne škole provodio srijedom u popodnevnim terminima (zadnja dva školska sata) u učionicama ovih dva odjeljenja. Ispitanici su pristali na snimanje intervjuja, a prije samog intervjuja zatražena je dozvola od ravnatelja i stručnog tima osnovne škole, učitelja i roditelja ispitanika. Pošto anonimnost ispitanika ne može biti u potpunosti zajamčena, ispitanicima je zajamčeno da će njihov identitet biti poznat samo ispitivačici intervjuja.

Intervjuiranje je trajalo od 10 – 15 minuta kroz dva školska sata. Razgovor s djecom odvijao se mirnijem dijelu učionice (zadnja klupa) gdje je osigurano mirno, ugodno okruženje, a s obzirom na to je razgovor bio proveden s djecom, ispitivačica je osigurala da dijete ima podršku učiteljice u bilo kojem trenutku. Nakon završetka, dječji audio zapisi su transkribirani.

4.3. Rezultati istraživanja

U ovom istraživanju sudjelovala su djeca u dobi od 7 do 8 godina. Djeca rado ulaze u samo istraživanje. Djeca iz prvog razrednog odjela nisu bila sramežljiva, davala su opširne odgovore na postavljena pitanja, dok su djeca iz drugog razrednog odjela s oprezom pristupila ispitivačici, ali kasnije, kada su se opustila, također su davala kvalitetne odgovore na postavljena pitanja. Imena koja se koriste u rezultatima istraživanja izmišljena su kako bi se u potpunosti zaštitio dječji identitet u skladu s Etičkim kodeksom istraživanja s djecom te se nalaze na kraju ovog rada zajedno s brojem godina (Prilog 2. Tablica izmišljenih dječjih imena i broja godina).

Ispitivačica započinje intervju s pitanjem jesu li djeca bila u osnovnoj školi prije upisa u istu, većina djece nije bila u osnovnoj školi prije upisa, a na upise s njima najčešće su išli jedan od roditelja. Djevojčica Arlena bila je jedna od onih koja je bila u osnovnoj školi prije upisa u istu, a ovo je njezin dojam o njoj: „Ja sam bila ponekada kad sam išla po bratića. Po

njega sam ponekad išla s mamom, a ponekad sa strinom. Tada mi se škola činila super.“. Kao sličnosti/razlike između dječjeg vrtića i osnovne škole, djeca najčešće navode da su se u dječjem vrtiću igrali, a da se u osnovnoj školi uči i piše zadaća. Dječak Elon kao sličnost/razliku između dječjeg vrtića i osnovne škole naveo je sljedeće: „Pa ja mislim da znam neku razliku oko vrtića i škole. Pa da je razlika da se u vrtiću ponekada možemo igrati više, a u školi ne možemo nego pišemo zadaću.“.

Na pitanje što ima u dječjem vrtiću, a što u osnovnoj školi, djeca su navela kako u dječjem vrtiću ima puno igara, druženja s prijateljima, dok im u osnovnoj školi nedostaje bezbrižno igranje s prijateljima, više su usmjerena na učenje i domaću zadaću. Kao odgovor na pitanje što se radi u dječjem vrtiću, a što u osnovnoj školi, djevojčica Ester navela je sljedeće: „Pa u maloj školi se pripremamo za školu, a u školi učimo i pripremamo se za sve više, više, više i više razrede.“. Pojedina djeca nisu shvatila pitanje kako su se u dječjem vrtiću igrala osnovne škole te su davala odgovore o tome kako su se oni u dječjem vrtiću igrali, ali pojedina djeca dala su odgovor na ovo pitanje, djevojčica Sonia navodi: „Mi smo ponekad uzeli papir i onda su neke prijateljice bile kao učiteljice smo se igrale i onda su one napisale neke zadatke na papir i onda smo se tako igrali u vrtiću.“

Kao najzanimljivije uspomene iz dječjeg vrtića djeca navode igranje s prijateljima u sobi dnevnog boravka ili tijekom boravka na zraku, crtanje. Djevojčica Lavanda navodi uspomenu na svoje odgojiteljice: „Meni je u vrtiću najzanimljivija bila jedna teta zato jer je ona bila dobra i nije bila stroga, a ona druga teta je bila stroga.“, dok dječak Oskar navodi: „U vrtiću mi je bilo najzanimljivije da se možemo igrati kad hoćemo.“ U školi im je najzanimljivije pisanje i crtanje, dječak Rafael navodi: „Meni je u vrtiću bilo super zato jer smo mogli puno crtati i puno se igrati, a u školi mi je super zato što nešto naučimo i naučimo ljepše pisati.“. Kada nisu u osnovnoj školi, djeca pišu domaću zadaću te se idu igrati tek kada riješe školske obaveze, a kada nisu bili u dječjem vrtiću, igrali su se s prijateljima, kućnim ljubimcima te provodili vrijeme u prirodi.

Na pitanje koga poznaju da idu u osnovnu školu, pojedina djeca nisu imali nikog poznatog, dok većina djece ima starijeg brata ili sestru, rođake ili prijatelje. Kao odgovor što su oni radili u dječjem vrtiću, a što u osnovnoj školi, djeca su navodila da su se igrali, pisali, učili, slušali učiteljicu te se igrali s prijateljima. Djevojčica Roza kao odgovor na pitanje je li im netko od starijih prijatelja pomogao kada je došla u osnovnu školu odgovorila sljedeće: „Ima jedna djevojčica Melena, koja mi je pomogla kad sam prvi put došla u školu tako da uđem u bus kada

sam prvi put išla na bus jer prvi dan škole nisam išla s autom nego odmah s busom.“, dok je djevojčica Daša navela sljedeće: „Pa je. Kad sam ja bila u vrtiću, moj brat je bio prvi razred i onda mi je samo pričal kak je u školi. Govorio je da tamo puno uči i da čita i na likovnom radi nekakve stvari. Pomogao mi je učiti.“. Na pitanje što su im sve pokazali/naučili, djeca su rekla kako im pomažu pisati zadaću, posuditi bilježnicu ako ne stignu nešto zapisati.

Kao odgovor na pitanje jesu li dobivali u dječjem vrtiću radne listove/zadatke u crtaničice i što dobivaju u osnovnoj školi, djevojčica Pelija navodi: „Mi smo imali dvije knjige, jednu crvenu i jednu zelenu i tamo su bili zadaci. U školi dobivamo listiće, rješavamo nešto u knjigama, dobivamo i zadaću, dobivamo male listiće da naučimo čitat“. U njihovom rješavanju najčešće su im pomagali roditelji, stariji brat/sestra.

Na pitanje što djeca rade u dječjem vrtiću, a što u osnovnoj školi, dječak Silvestro navodi: „Djeca u vrtiću se jako puno igraju i možda spavaju popodne, a u školi se mora učiti i slušati učiteljicu kada nešto objašnjava i paziti kad se piše.“. Na način igre u dječjem vrtiću i u osnovnoj školi, djevojčica Oda navodi sljedeće: „U vrtiću se igra i uči. Možda nas nekad neke tete pitaju ili nam neke enciklopedije čitaju i onda naučimo. U školi trebamo učiti čitati lektiru, a možemo se malo igrati samo koji idu u boravak možda.“. Djeca su se veselila polasku u osnovnu školu, najviše ih je veselilo što će pisati, čitati, učiti, veselila su se upoznavanju novih prijatelja.

Kao razlog zašto je važno ići u osnovnoj školu, djeca ističu važnost znanja pisanja, čitanja, računanja, a djevojčica Gala navodi sljedeće: „Zato da puno toga naučiš i budeš pametan i kad ćeš ići na posao da onda budeš pametan i ako bude nešto teško, onda ćeš to znat.“. Ono što se „mora“ u osnovnoj školi, djeca ističu pisanje, učenje, razmišljanje, čitanje i slušanje učiteljice.

Djeca su upoznala nove prijatelje u osnovnoj školi i većina njih ide u razred sa svojim prijateljima iz dječjeg vrtića. Na pitanje što su radili s njima u dječjem vrtiću, a što rade sada u osnovnoj školi, djeca ističu kako su se u dječjem vrtiću igrala, a da sada u osnovnoj školi uče s njima. Djeca navode kako su im u dječjem vrtiću pomagale odgojiteljice kada nešto ne razumiju, a u osnovnoj školi se obrate učiteljici ili prijatelji iz klupe.

Kao razliku/sličnost između odgojitelja i učitelja, navode kako im odgojiteljice daju više vremena za igru, igraju se zajedno sa njima, pomažu im kada zapnu, dok učiteljice zadaju zadaću, uče ih čitati, pisati. Djevojčica Nia na ovo pitanje je odgovorila sljedeće: „Isto je da nas

obadvije uče, a različito je kaj se možeju tete u vrtiću s nama malo više igrati, a učiteljica baš i ne.“.

Djeca opisuju aktivnosti svojih roditelja dok su bili u dječjem vrtiću i sada kada su u osnovnoj školi, prepoznajući njihovu prisutnost u njihovim svakodnevnim životima i podršku u obrazovanju, iako su roditelji često zauzeti poslovima izvan kuće. Također, neka djeca su sudjelovala u kupovini pribora za osnovnu školu zajedno sa roditeljima, što pokazuje obiteljsku podršku u pripremi za polazak u osnovnu školu. I ako neka djeca još nisu posjetila knjižnicu, većina ih izražava interes za čitanje i sjeća se omiljenih slikovnica koje su pročitali u osnovnoj školi. U osnovnoj školi, čitaju različite knjige prema propisanim lektirama i učitelji im pomažu u razvoju čitalačkih vještina.

Djeca su na pitanje kakvo je dijete koje ide u dječji vrtić, a kakvo je ono koje ide u osnovnu školu odgovorila kako su djeca u dječjem vrtiću zaigrana, manja, nemirna, dok su ona u osnovnoj školi pametnija jer ih učiteljice uče, ozbiljna, da su veća, mirna. Kao promjene od kada su krenula u osnovnu školu, djeca su navela da su naučili zbrajati, oduzimati, da pišu zadaću, da nisu s istim odgojiteljima i prijateljima iz dječjeg vrtića, da ne govore više ružne riječi, da pišu, čitaju, uče.

Na pitanje što vole u osnovnoj školi, a što su voljeli u dječjem vrtiću, djeca ističu da su u dječjem vrtiću voljela igru s prijateljima, dok u osnovnoj školi vole čitati, pisati. Dječak Moris na ovo pitanje odgovara: „U vrtiću sam volio što smo bili jako dugo vani i igrali nogomet, a u školi jer sam jako pametan.“. Kao odgovor na pitanje zašto je dobro ići u dječji vrtić, a zašto u osnovnu školu, djeca navode kako u dječjem vrtiću uvijek postoji netko za igru, da se u njemu pripremaju za osnovnu školu, nađu puno prijatelja, a da je u osnovnu školu dobro ići kako bi naučili puno toga. Dječak Kaspar na ovo pitanje odgovara: „U vrtić je važno ići zato jer naučimo biti dobri i brižni, ljupki, da dijelimo s drugima, da učimo malo, dobivamo listiće. U školu je važno ići zato da naučimo puno toga i da budemo pametni i da budemo snalažljivi.“. Kao odgovor na pitanje što su naučili u dječjem vrtiću, a da im je pomoglo u osnovnoj školi djeca su rekla kako su u dječjem vrtiću upoznala neka slova koja što im je u osnovnoj školi pomoglo da su lakše čitali i pisali.

Djeca su u dječjem vrtiću čitala slikovnice, najčešće je to bilo u kontaktom krugu gdje je odgojiteljica čitala određenu slikovnicu te su nakon toga razgovarali o pročitanom i prikazali to na papiru određenom likovnom tehnikom. Kao opis kako to izgleda u osnovnoj školi, djeca

ističu projektor s pomoću kojeg učiteljica čita priču, a djeca pažljivo slušaju i odgovaraju na postavljena pitanja.

Djeca pokazuju određenu razinu samostalnosti u svakodnevnim aktivnostima, poput oblačenja, pripremanja školskih stvari i održavanja osobne higijene. Većina djece se sama oblači za osnovnu školu, ali neki još trebaju pomoć roditelja. U vezi s pripremom školskih stvari, većina djece je samostalna ili dijeli tu odgovornost s roditeljima. Djeca pokazuju samostalnost u vezi s održavanjem higijene, vezivanjem vezica na cipelama te organizacijom svoje sobe i igraćaka. Neki od njih imaju vlastitu sobu za učenje i igru, dok drugi dijele prostor s braćom ili sestrama. Imaju pristup računalima kod kuće, ali neka od njih trebaju pomoć odraslih u njihovom korištenju ili pristup lozinki. Pokazuju određenu razinu samostalnosti i svjesnosti o svakodnevnim obavezama te su spremna preuzeti odgovornost za vlastite aktivnosti i potrebe.

Zajedničko druženje djece iz dječjeg vrtića i učenika omogućava razvoj koncepta starijeg prijatelja koji se temelji na povezivanju pojedinaca iz dječjeg vrtića i osnovne škole, sudjelovanju učenika u prijenosu informacija o osnovnoj školi i potpori pri pripremi za polazak u osnovnu školu (Visković i Višnjic Jevtić, 2019). Važna je uloga roditelja i starije djece u podršci mlađima tijekom ovog prijelaznog razdoblja.

Djeca su pokazala različite reakcije i percepcije u vezi s prijelazom iz dječjeg vrtića u osnovnu školu, ali je jasno da imaju snažne uspomene i dojmove iz oba razdoblja. Djeca su opisala dječji vrtić kao mjesto igre, druženja i bezbrižnosti, dok su u osnovnoj školi istaknuli fokus na učenje, rad i pripremu za buduće razrede. Iako su neka djeca bila uzbuđena zbog polaska u osnovnu školu i novih izazova, druga su osjećala oprez ili tjeskobu. Ipak, većina djece istaknula je radost zbog mogućnosti učenja i razvoja.

Uključivanje roditelja u proces prijelaza predstavlja kontinuirani razvoj partnerskih odnosa temeljenih na međusobnom povjerenju i uvažavanju te otvorenoj i konstruktivnoj komunikaciji (Visković i Višnjic Jevtić, 2019). Roditelji su često bili prisutni tijekom upisa u osnovnu školu i pružali podršku svojoj djeci u svakodnevnim aktivnostima. Starija braća, sestre i prijatelji igrali su značajnu ulogu u olakšavanju tranzicije, pružajući savjete i podršku. Učitelji i odgojitelji imaju ključnu ulogu u prilagodbi djece na nove uvjete u osnovnoj školi. Dok su odgojitelji u dječjem vrtiću često bili više usmjereni na igru i podršku, učitelji su imali zadatak prenijeti znanje i vještine potrebne za školski uspjeh.

Kroz istraživanje, ispitivačica je uvidjela važnost kontinuirane podrške djece tijekom prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu. Razumijevanje njihovih iskustava i potreba može pridonijeti razvoju prilagođenih programa podrške i poboljšanju procesa tranzicije kako bi se osiguralo pozitivno iskustvo i uspjeh u osnovnoj školi.

5. RASPRAVA

Prelazak iz dječjeg vrtića u osnovnu školu predstavlja ključan trenutak u životu djeteta. Obilježen je različitim emocionalnim, socijalnim i akademskim izazovima koji mogu imati dugoročne posljedice na djetetov razvoj. Razumijevanje ovog procesa iz perspektive djece i stručnjaka te promicanje suradnje među svim dionicima ključno je za olakšavanje prijelaza i osiguravanje pozitivnog iskustva za svako dijete.

Jedan od ključnih aspekata teorijskog okvira je model prijelaza koji razlikuje individualni i socijalno-kontekstualni pristup. Prema individualnom pristupu, naglasak je na osobnim karakteristikama djeteta, poput osobnosti, sposobnosti i resursa, koji utječu na njegovu sposobnost prilagodbe. S druge strane, socijalno-kontekstualni pristup naglašava važnost vanjskih faktora, poput podrške obitelji, odgajatelja, učitelja i vršnjaka, u olakšavanju prijelaza. Ovaj pristup prepoznaje prijelaz kao zajedničku odgovornost svih dionika u procesu (Visković i Višnjić Jevtić, 2019).

Autorice Visković i Višnjić Jevtić (2019) provele su kvalitativno istraživanje ako bi istražile dječje iskustvo prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu. Sudionici istraživanja bila su djeca koja su nedavno upisala prvi razred osnovne škole, njihovi roditelji, odgojitelji i učitelji. U ovom radu, istraživala se perspektiva djece u dobi od sedam do osam godina te njihovih iskustva tijekom prelaska iz dječjeg vrtića u osnovnu školu. Kroz analizu njihovih dojmova i iskustava, kao i kroz usporedbu s rezultatima studija autorica Visković i Višnjić Jevtić (2019), uviđeni su ključni aspekti tranzicije.

Rezultati istraživanja autorica Visković i Višnjić Jevtić (2019) pokazali su da djeca doživljavaju mješavinu emocija tijekom prijelaza u osnovnu školu. Mnoga djeca osjećaju uzbuđenje zbog novih mogućnosti i avantura koje dolaze s odlaskom u osnovnu školu. Međutim, isto tako, mnoga djeca osjećaju i strah od nepoznatog, razdvajanja od obitelji te pritiska koji dolazi s akademskim zahtjevima. Ovi rezultati naglašavaju važnost uvažavanja dječjih osjećaja i prilagođavanja podrške prema individualnim potrebama djeteta.

Autorice Visković i Višnjić Jevtić (2019) istraživale su ulogu različitih dionika u procesu prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu te kako njihova suradnja može olakšati tranziciju djeteta. Rezultati istraživanja ukazuju na važnost suradnje među roditeljima, odgajateljima, učiteljima i drugim stručnjacima kako bi se osigurala holistička podrška djetetu

tijekom prijelaza. Integrirajući različite perspektive i resurse, dionici mogu pružiti podršku koja je prilagođena potrebama djeteta i olakšati tranziciju u novu školsku sredinu.

Istraživanje u ovom radu provodilo se kroz polustrukturirane intervjuje gdje su djeca iznosila svoje dojmove i iskustva iz vrtića i osnovne škole. Opisivala su razlike u aktivnostima, naglašavajući igru i druženje u dječjem vrtiću te učenje i pripremu za osnovnu školu. Također, istaknuli su podršku koju su dobivali od roditelja, starijih učenika i učitelja. Važnost podrške i kontinuiranog prilagođavanja procesu prijelaza istaknuta je kao ključna za pozitivno iskustvo i uspjeh djece u osnovnoj školi. Roditelji, starija braća i sestre te učitelji imaju važnu ulogu u olakšavanju tranzicije, pružajući podršku i savjete. Kroz istraživanje, istaknuta je potreba za razumijevanjem iskustava i potreba djece tijekom prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu. To može pridonijeti razvoju prilagođenih programa podrške i poboljšanju procesa tranzicije, čime se osigurava pozitivno iskustvo i uspjeh u osnovnoj školi.

Roditelji su često bili prisutni tijekom upisa u osnovnu školu i pružali podršku svojoj djeci u svakodnevnim aktivnostima. Starija braća, sestre i prijatelji igrali su značajnu ulogu u olakšavanju tranzicije, pružajući savjete i podršku. Autorice Visković i Višnjić Jevtić (2019) u svojim istraživanjima ističu važnost uključivanja roditelja u proces prijelaza kao kontinuirani razvoj partnerskih odnosa temeljenih na međusobnom povjerenju i uvažavanju te otvorenoj i konstruktivnoj komunikaciji. Učitelji i odgojitelji također imaju ključnu ulogu u prilagodbi djece na nove uvjete u osnovnoj školi. Dok su odgojitelji u dječjem vrtiću često bili više usmjereni na igru i podršku, učitelji su imali zadatak prenijeti znanje i vještine potrebne za školski uspjeh.

Djeca su opisivala dječji vrtić kao mjesto igre, druženja i bezbrižnosti, dok su u osnovnoj školi istaknuli fokus na učenje, rad i pripremu za buduće razrede. Iako su neka djeca bila uzbuđena zbog polaska u osnovnu školu i novih izazova, druga su osjećala oprez ili tjeskobu. Istraživanja autorica Visković i Višnjić Jevtić (2019) naglašavaju različite reakcije i percepcije djece tijekom prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu. Ipak, većina djece istaknula je radost zbog mogućnosti učenja i razvoja.

Kroz istraživanje u ovom radu djeca su opisivala značajne razlike između života u dječjem vrtiću i osnovnoj školi. U dječjem vrtiću isticali su igru, druženje s prijateljima i bezbrižnost, dok su u osnovnoj školi naglašavali učenje, rad i pripremu za buduće razrede. Ovi dojmovi su u skladu s provedenim istraživanjima autorica Visković i Višnjić Jevtić (2019), koje

su istaknule kako je u dječjem vrtiću fokus na igri i podršci, dok je u osnovnoj školi naglasak na prenošenju znanja i vještina. Također, istraživanje u ovom radu pokazalo je da podrška roditelja, starijih učenika i učitelja ima ključnu ulogu tijekom ovog prijelaznog razdoblja. Djeca su isticala važnost prisutnosti roditelja i podršku koju su dobivali od starije braće, sestara i prijatelja što je slično s provedenim istraživanjima autorica Visković i Višnjić Jevtić (2019), koje su također istaknule važnost podrške roditelja i starijih učenika tijekom ovog prijelaza.

Nadalje, istraživanje u radu identificiralo je različite reakcije i percepcije djece tijekom prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu. Iako su neka djeca bila uzbuđena zbog novih izazova, druga su osjećala oprez ili tjeskobu. Ovi podaci u skladu s istraživanjima autorica Visković i Višnjić Jevtić (2019) koje su istaknule različite reakcije djece tijekom ovog prijelaznog razdoblja.

Uključivanje roditelja, starijih djece, učitelja i odgojitelja u podršku tijekom ovog prijelaza ključno je za stvaranje pozitivnog iskustva i uspjeha u osnovnoj školi. Razumijevanje i prilagodba prema potrebama djece tijekom ovog prijelaznog razdoblja može pridonijeti razvoju prilagođenih programa podrške i poboljšanju procesa tranzicije, čime se osigurava pozitivno iskustvo i uspjeh u osnovnoj školi.

Istraživanje u radu pruža dublji uvid u perspektivu djece tijekom prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu te ističe važnost podrške roditelja, starijih učenika i učitelja u ovom ključnom razdoblju. Integracija rezultata istraživanja u radu s prethodno provedenim istraživanjima autorica Visković i Višnjić Jevtić (2019) pruža sveobuhvatan uvid u ovu temu i sugerira smjernice za daljnja istraživanja i razvoj prilagođenih programa podrške. Iako istraživanje u ovom radu pruža važan uvid u prijelaz između dječjeg vrtića i osnovne škole iz perspektive djece, postoji niz područja koja zahtijevaju daljnje istraživanje kako bi se bolje razumio navedeni prijelaz i kako bi se razvile učinkovite strategije podrške.

Integrirajući rezultate istraživanja autorica Visković i Višnjić Jevtić (2019), zaključuje se da je prijelaz u osnovnu školu kompleksan proces koji zahtijeva multidisciplinarni pristup i suradnju među svim dionicima. Važno je osigurati da podrška djetetu bude individualno prilagođena, uzimajući u obzir dječje potrebe, želje i osjećaje. Također, ključno je osigurati kontinuitet podrške i komunikacije između dječjeg vrtića, osnovne škole, roditelja i stručnjaka

kako bi se olakšala tranzicija djeteta i osiguralo njegovo uspješno prilagođavanje na novu sredinu.

Jedno od područja koje zahtijeva daljnje istraživanje je uloga igre u procesu tranzicije. Igra ima važnu ulogu u dječjem razvoju, a razumijevanje kako se ta igra mijenja tijekom prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu može pružiti korisne uvide u prilagodbu djece na nove okoline i zahtjeve. Također, važno je istražiti kako različiti faktori, poput socioekonomskog statusa obitelji ili prirode podrške koju dobivaju od roditelja i učitelja, utječu na iskustva djece tijekom prijelaza. Razumijevanje ovih faktora može pomoći u identifikaciji djece koja su u većem riziku od problema tijekom prijelaza te razvoju ciljanih intervencija. Nadalje, istraživanje bi trebalo istražiti dugoročne utjecaje prijelaza između dječjeg vrtića i osnovne škole na akademski i socijalni razvoj djece.

Praćenje djece tijekom njihovog školovanja omogućilo bi bolje razumijevanje dugoročnih posljedica ovog prijelaza i identifikaciju najboljih praksi podrške. Važno je istražiti kako se različite kulture i konteksti odražavaju na iskustva djece tijekom prijelaza između dječjeg vrtića i osnovne škole. Razumijevanje ovih razlika može pomoći u razvoju prilagođenih programa podrške koji uzimaju u obzir specifične potrebe i izazove djece u različitim kontekstima.

6. ZAKLJUČAK

Najvažnija faza u razvoju čovjeka predstavlja rano djetinjstvo. U odgoju i obrazovanju djece važno je usmjeriti planiranje odgojno-obrazovnog procesa na samo dijete i njegovu dobrobit. Prijelaz (bez obzira na vrstu, iz obitelji u dječji vrtić ili iz dječjeg vrtića u osnovnu školu) donosi značajne promjene u dječjoj svakodnevnici, a njihova svrha je jačanje samopouzdanja i samopoštovanja kako bi djeca bila motivirana za učenje i osobni razvoj.

Polazak u osnovnu školu veoma je važan za djecu, ali i za njegovu obitelj. Kako bi se taj prelazak olakšao, važna je podrška roditelja koji kod djeteta razvijaju pozitivne stavove prema osnovnoj školi, učiteljima, potrebno je da što više pohvaljuju dijete, potiču ga na druženja s prijateljima, ciljano razgovaraju s djetetom kako se osjeća u razredu i osnovnoj školi.

U istraživačkom dijelu diplomskog rada, prikazana je perspektiva učenika prvih razreda osnovne škole o prijelazu iz dječjeg vrtića u osnovnu školu. Iz provedenog istraživanja, zaključujem kako je važna kontinuirana podrška djeci tijekom prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu. Važno je razumijevanje njihovih iskustava i potreba jer to može pridonijeti razvoju prilagođenih programa podrške i poboljšanju procesa tranzicije kako bi se osiguralo pozitivno iskustvo i uspjeh u osnovnoj školi.

Za buduća istraživanja s djecom predškolske dobi, preporuka je da autor istraživanja bude strpljiv, ima razumijevanja, ohrabruje i podržava djecu, dopušta svakom djetetu da iskaže svoj stav i razmišljanja. Također, potrebno je stvoriti mirnu i ugodnu atmosferu, punu smijeha, uz prisustvo odgojitelja odgojno-obrazovne skupine kako bi se djeca osjećala sigurno, a ispunjenjem ovih uvjeta, istraživanje se pretvara u veseli razgovor u kojem dijete i autor istraživanja stvaraju priliku za nova znanja, vještine, iskustva, prijateljstva i povjerenja djece predškolske dobi.

Praćenje djece tijekom njihovog školovanja omogućilo bi bolje razumijevanje dugoročnih posljedica ovog prijelaza i identifikaciju najboljih praksi podrške. Važno je istražiti kako se različite kulture i konteksti odražavaju na iskustva djece tijekom prijelaza između dječjeg vrtića i osnovne škole. Razumijevanje ovih razlika može pomoći u razvoju prilagođenih programa podrške koji uzimaju u obzir specifične potrebe i izazove djece u različitim kontekstima.

LITERATURA

- Alderson, P. (2003). *Institutional rites and rights: A century of childhood* (inaugural professorial lecture). Institute of Education, University of London.
- Ajduković, M., Kolesarić, V. (ur.). (2003). *Etički kodeks istraživanja s djecom*. Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži: Vijeće za djecu Vlade RH.
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Prentice-Hall.
- Brajša-Žganec, A., Kotrla-Topić, M., Raboteg-Šarić, Z. (2009). Povezanost individualnih karakteristika učenika sa strahom od škole i izloženosti nasilju od strane vršnjaka u školskom okruženju. *Društvena istraživanja: časopis za opća pitanja*, 18(4-5 (100-103)), 717-738.
- Brazelton, T. B., Sparrow, J. D. (2007). *Vaše dijete: od treće godine do škole: razvoj emocija i ponašanja*. Mozaik knjiga.
- Cohen, L., Manion, L., Morrison, K. (2007). *Metode istraživanja u obrazovanju*. Naklada Slap.
- Clarke, C. i Sharpe, P. (2018). Transition from Preschool to Primary School: An Overview of the Personal Experiences of Children and their Parents in Singapore. *European Early Childhood Education Research Journal*, 11(1), 15 – 23.
- Dockett, S., & Perry, B. (2016). Starting School: A Strengths-Based Approach Towards Transition. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 17(3), 367 – 382.
- Dockett, S., & Perry, B. (2016). *Transitions to School: Perceptions, Expectations, and Experiences*. Springer.
- Došen – Dobud, A. (2001). *Predškola: vodič za roditelje i roditelje*. Alinea.
- Drožđan, D., Josić M., Mašković, T., Sokač, M. (2018). *Od jaslica do škole: vodič za lakši proces prilagodbe na jaslice, vrtić i školu*. Odgojitelji u akciji.
- Einarsdottir, J. (2006). From Pre-School to Primary School: When Different Contexts Meet. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 50, 165 – 184.
- Einarsdottir, J. (2008). Children's and parents' perspectives on the purposes of playschool in Iceland. *International Journal of Education*, 47(5), 283 – 291.

- Erikson, E. H. (1950). *Childhood and Society*. W. W. Norton & Company.
- Fabian, H. i Dunlop A. W. (2007). Outcomes of Good Practice in Transition Processes for Children Entering Primary School. *Working Papers in Early Childhood Development, No. 42*. Bernard Van Lerr Foundation.
- Hedegaard, M. i Fler, M. (2019). New Conceptions and understandings of Transitions. U: M. Hedegaard i M. Fler (ur.), *Children's transitions in everyday life and institutions* (str. 1 – 18). Bloomsbury Academic.
- Lemelin, J. P., Boivin, M., Fogret-Dubois, N., Dionne, G., Séguin, J. R., Brendegen, M., ... & Pérusse, D. (2007). The genetic–environmental etiology of cognitive school readiness and later academic achievement in early childhood. *Child development, 78*(6), 1855 – 1869.
- Lillvist, J. i Wilder J. (2018). Learning Journey: a conceptual framework for analyzing children's learning in educational transitions. *European Early Childhood Education Research Journal, 26*(5), 688 – 700.
- Likierman, H., Muter, V. (2007). *Pripremite dijete za školu: kako osigurati da dijete uspješno započne školovanje*. Ostvarenje.
- Maleš, D. (2011). *Nove paradigme ranog odgoja*. Filozofski fakultet Sveučilišta, Zavod za pedagogiju.
- Margetts, K. (2003). Children Bring More to School than Their Backpacks: Starting School Down Under. *European Early Childhood Education Research Monograph, Series No. 1*.
- Margetts, K. (2005). Children's Adjustment to The First Year of Schooling Indicators of Hyperactivity, Internalising and Externalising Behaviours. *International Journal of Transitions in Childhood, 1*, 36 – 44.
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. (2018.) *Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe*. Vlada Republike Hrvatske.
- Pianta, R. C., & Kraft-Sayre, M. (2003). *Successful Kindergarten Transition: Your Guide to Connecting Children, Families, and Schools*. Paul H Brookes Publishing.
- Pospiš, M. (2006). *Priprema za školu*. Tempo.

Maslow, A. H. (1943). A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370 – 396.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. (2013). *Pravilnik o postupku utvrđivanja psihofizičkog stanja djeteta te sastavu stručnih povjerenstava*. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_06_67_1279.html

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. (2018). *Pravilnik o organizaciji i provedbi produženog boravka u osnovnoj školi*. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_06_62_1222.html

Rečić, M. (2006). *Polazak djeteta u školu – radost ili briga*. Tempo.

Slunjski, E. (2008). *Dječji vrtić: zajednica koja uči: mjesto dijaloga, suradnje i zajedničkog učenja*. Spektar media.

Slunjski, E. i sur. (2012). *Priručnik za samovrednovanje ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja*. Agencija za komercijalu djelatnost d.o.o.

Somolanji Tokić, I. (2016). Dječji vrtić i osnovna škola - modeli odnosa i nove perspektive. U: V. Mlinarević, T. Vonta i T. Borovac (ur.), *Rani i predškolski odgoj i obrazovanje-izazovi i perspektive* (str. 217-223). Dječji vrtić Osijek, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku.

Starc, B. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi: priručnik za odgojitelje, roditelje i sve koji odgajaju djecu predškolske dobi*. Golden marketing - Tehnička knjiga.

Talaš Lopar, M., Martić K. (2015). Dokumentiranje odgojno-obrazovnog procesa. *Dijete, vrtić i obitelj*, 21 (79), 14-15.

Šoštarić, M. (2010). *Škola? Pa što!: edukativna slikovnica za djecu, roditelje, odgajatelje i sve one koji sudjeluju u pripremi djeteta za polazak u prvi razred osnovne škole*. Profil International.

UNICEF Hrvatska. *Rano djetinjstvo vrijeme beskrajnih mogućnosti*. http://kalisararic.ba/dokumenti/RMISSA/Modul%201_Bos.pdf

Vadahi, F., Bilali, E., Kroni, M. i Bushati, J. (2017). Reflections about readiness of the pupils to start school. *Pannoniana*, 1(2), 8 – 21.

- Višnjić Jevtić, A., Visković, I. (2020). Children's Perspective on Transition from Kindergarten to Primary School: Croatian experience. U: S. Tatalović Vorkapić & J. LoCasale-Crouch (ur.), *Supporting Children's Well-Being During Early Childhood Transition to School* (str. 42 - 59). IGI-global.
- Visković, I. (2018). Transition Processes from Kindergarten to Primary School. *Croatian Journal of Education*, 20(Sp. Ed. 3), 51 – 75.
- Visković, I., & Višnjić Jevtić, A. (2019). Transition as a shared responsibility. *International Journal of Early Years Education* 28(3), 262-276.
- Visković, I., Višnjić Jevtić, A. (2019). *Je li važnije putovati ili stići*. Alfa.
- Zgombić, R. (1979). *Odgojno-obrazovni rad s djecom u godini prije polaska u osnovnu školu: priručnik za odgajatelje i nastavnike*. Školska knjiga.

PRILOG 1. Transkript razgovora s učenicima prvih razreda

Studentica, koja je i ispitivačica (S) u ovom istraživanju, istraživanje počinje s pitanjem:

S: Recite mi, je li netko od vas mudrih glavica već bio u osnovnoj školi dok ste još išli u dječji vrtić? Kada? Tko je bio s vama? Kakva je bila osnovna škola?

D1: Ne, prvi put sam došao u školu kada sam se tek upisao, a sa mnom na upis išao je tata. Kada sam tada išel u školu činila mi se dobra, a tu ide i brat, u osmi razred.

D2: Kad smo bili u maloj školi i u predškoli smo išli samo malo pogledati u školu kako je to u školi.

D15: Ja sam bil u školi, već je puno, puno prešlo.

D16: Ja sam bila ponekada kad sam išla po bratića. Po njega sam ponekad išla s mamom, a ponekad sa strinom. Tada mi se škola činila super.

DJEČJE MIŠLJENJE

S: Što mislite po čemu je osnovna škola slična / različita od dječjeg vrtića?

D2: Zato što se igramo, ali tako nekako na tjelesnom se igramo i to.

D3: Da imamo iste prijatelje kao što i u vrtiću.

D4: Zato što u školi moramo sjediti i učiti, a u vrtiću se možemo igrati.

D5: U vrtić nije važno ići, a u školu je baš važno ići zato što se treba naučiti puno stvari.

D8: U vrtiću puno se igramo, a u prvom razredu puno pišemo i učimo.

D9: U vrtiću je bolje zato što tamo imamo više igara nego u školi i još ne pišemo baš onako jako tešku zadaću.

D10: U vrtiću se više igramo.

D11: Više imamo prijatelja u vrtiću.

D13: Škola je velika i ima igralište.

D16: I u školi i u vrtiću nešto učimo, dobivamo zadaće i ponekad se igramo.

D17: Meni je različito da dok smo u vrtiću da ne nosimo knjige ni da ne pišemo zadaću, a dok smo u školi nosimo knjige.

D18: *Pa ja mislim da znam neku razliku oko vrtića i škole. Pa da je razlika da se u vrtiću ponekada možemo igrati više, a u školi ne možemo nego pišemo zadaću.*

D19: *U školi se uči, a vrtiću se igra i uči za školu.*

D20: *U školi se uči, a u vrtiću se igra.*

D21: *U školi se uči i čita, a u vrtiću se igra s igračkama.*

D25: *Škola je različita zato jer u školi učimo, a u vrtiću se igramo.*

D30: *U vrtiću se možemo igrati i da možemo crtati i bojati, a u školi se uči i nauči se čitati i pišemo u bilježnicu.*

D34: *Po tome što u vrtiću ne učimo, a u školi učimo.*

D38: *Da se u vrtiću može igrati, a u školi učiti.*

S: *Što ima u dječjem u vrtiću, a što u osnovnoj školi? (ili Što u dječjem vrtiću nema, a u osnovnoj školi ima?)*

D2: *Vrtić ima možda malo više igra društveni, a u školi možda malo manje.*

D3: *U školi radimo drugačije stvari, učimo drugačije brojeve i veće brojeve.*

D4: *U vrtiću imamo plišance, a u školi imamo puno knjiga koje trebamo učiti i pisati zadaću.*

D5: *U vrtiću se možemo igrati, a u školi se možemo samo pod odmorom igrati.*

D6: *U vrtiću gledamo televizor prije spavanja, a u školi nema toga.*

D8: *U vrtiću imamo svoje prijatelje, imamo isto domaću zadaću.*

D9: *U vrtiću imamo malo manje zadaće, a u prvom razredu malo više zadaće.*

D12: *Zato jer u vrtiću nismo imali zadaću, a u školi imamo.*

D22: *U dječjem vrtiću ima da se igraš s djecom i pomažeš drugima i učimo za školu, a u školi se ne smije igrati, jedino ako si izvan razreda i moramo u školi učiti.*

D26: *U vrtiću ima puno igračaka, a u školi učimo.*

D31: *U vrtiću ima igračke i krevete za spavanje, a u školi ima ploča, projektor i klupe za sjediti.*

D35: *U školi imamo učiteljice, a u vrtiću tete.*

D39: *U školi učimo, a u vrtiću se igramo.*

S: *Što se radi u dječjem vrtiću, a što u osnovnoj školi? Što je slično (isto), a što različito?*

D1: *U vrtiću isto pišemo ponekad i u školi.*

D2: *U školi se malo više uči, a u vrtiću se malo više igra.*

D4: *U vrtiću se malo uči, a u školi se uči nešto novo.*

D5: *Pa u maloj školi se pripremamo za školu, a u školi učimo i pripremamo se za sve više, više, više i više razrede.*

S: *Kako ste se u vrtiću igrali škole?*

D2: *Mi smo ponekad uzeli papir i onda su neke prijateljice bile kao učiteljice smo se igrale i onda su one napisale neke zadatke na papir i onda smo se tako igrali u vrtiću.*

D6: *Ja se baš i ne sjećam, ali mislim da se nismo igrali toga, ali možemo se igrati da neka djeca budu učenici, a drugi učitelji.*

D16: *Samo jedanput, bilo je super. Ne sjećam se što smo točno radili.*

S: *Što vam je bilo najzanimljivije u vrtiću, a što u školi?*

D1: *Kad smo nešto radili od papira, pisali, kad smo se igrali.*

D2: *Kad smo se išli igrati na ljuljačkama.*

D3: *Kad smo bili crtali, kad smo se zajedno igrali, kad smo radili nešto od papira, kad smo rezali.*

D5: *U vrtiću mi je najzanimljivija bila mala škola.*

D6: *Meni je u vrtiću najzanimljivija bila jedna teta zato jer je ona bila dobra i nije bila stroga, a ona druga teta je bila stroga.*

D9: *Pa kad smo se igrali, a u školi mi je zanimljivo kad nešto pišemo i radimo.*

D12: *Meni je najzanimljivije bilo igranje u vrtiću, a u školi pisanje.*

D13: *U vrtiću mi je zanimljivo bilo kad smo crtali, a u školi učiti, crtati.*

D15: *U školi mi je najzanimljivije bilo da crtamo, a u vrtiću da se igramo.*

D16: *Dok smo crtali i dok smo se igrali, a u školi dok pišemo zadaću onda imamo mir i tak.*

D17: *Meni je u vrtiću bilo super zato jer smo mogli puno crtati i puno se igrati, a u školi mi je super zato što nešto naučimo i naučimo ljepše pisati.*

D23: *Meni je najzanimljivije u vrtiću igrati se detektiva.*

D27: *U vrtiću mi je bilo najzanimljivije da se možemo igrati kad hoćemo.*

D32: *U vrtiću mi je najzanimljivije su legići.*

D36: *U vrtiću mi je bilo najzanimljivije kad sam se igrala vani s prijateljicama.*

D38: *Kad sam se igrala s prijateljima.*

D39: *Meni je bilo isto najzanimljivije kad sam se igrala s prijateljima.*

S: *Što radite kada niste u školi? Što ste radili kada niste bili u vrtiću?*

D1: *Kad dođem iz škole pišem zadaće, a kada sam došao doma iz vrtića isto sam pisao zadaću.*

D2: *Ja sam kad sam došla iz škole pisala zadaću, a kad sam došla iz vrtića sam se igrala i svašta radila doma.*

D3: *Zvao sam svoje prijatelje pa smo se igrali kod kuće. Kad dođem kuću od škole napišem zadaću pa se onda idem igrati.*

D5: *Mogu se doma igrati. Ja sam voljela biti doma zato kada više nije bilo vrtića i išla sam se igrati kod tete.*

D6: *Ponekad idem na izlet, a nekad se igram sa susjedom.*

D8: *Igram se vani, malo gledam televiziju i onda opet malo učim i onda se opet idem malo igrati vani.*

D9: *Igram utakmicu, na kompjutoru sam, nekada idem pomagat mami.*

D10: *Radim da se zabavljam sa bratom i sa sekom.*

D11: *Igram se vani, malo gledam televiziju i onda opet malo učim i onda se opet idem malo igrat vani.*

D15: *Kada nisam u školi igram se s prijateljima.*

D16: *Ja nakon škole, ako mi mama da mogu ići kod prijatelja.*

D28: *Kad nisam u školi, doma se igram i učim, a kad nisam bila u vrtiću igrala sam se.*

D30: *Igram se vani s pesekima, učim i učim pisati slova.*

D31: *Kada nisam bila u vrtiću igrala sam se sa svojim bratom kad je imao pet godina.*

D37: *Kad nisam bio u vrtiću bio sam na telefonu, a kad nisam bio u školi igrao sam Fortnite.*

D39: *Bio sam doma i igrao sam se.*

„Umrežavanje“

S: *Koga poznajete da ide u školu?*

D1: *Moj brat.*

D2: *Moje sestrična, ja imam dvije sestrične i one idu u školu i moj bratić.*

D3: *Moja sestra.*

D7: *Ide jedna prijateljica u drugi razred.*

D10: *Da, G. iz četvrtog razreda.*

D11: *Imam prijatelja koji ide s mojim bratom u razred.*

D13: *Da, svoga brata.*

D14: *Da, moje dvije sestru, prijateljice N. i L..*

D16: *Moj bratić, ide u ovu školu.*

D20: *Da, seka ide u prvi srednje.*

D25: *Ja imam starijeg brata, ide u drugi razred.*

D31: *Moj brat L.*

D35: *Ja imam sestru, ide u osmi razred.*

D39: *Ja imam seku, ona ide u peti razred.*

S: *Što su oni radili u vrtiću, a što u školi?*

D1: *U vrtiću su se igrali, pisali i bili su vani.*

D2: *U školi su oni učili, pisali i slušali učiteljicu.*

D30: *U vrtiću se igrao, spavao i ručao, a u školi je učio i pisao i onda je naučio čitati.*

S: *Je li ti netko od starijih prijatelja pomagao kada si došao/la u školu? Kako?*

D7: *Ona ne ide sa mnom na stanicu, ali ima jedna djevojčica M., koja mi je pomogla kad sam prvi put došla u školu tako da uđem u bus kada sam prvi put išla na bus jer prvi dan škole nisam išla s autom nego odmah s busom.*

D10: *Pomogao mi je kad su me ovi njegovi prijatelji zezali i on je došao i zaustavio ih.*

D13: *Kad sam dolazio u školu, brat mi je rekao kakva je bila škola. Škola mi se činila drugačija nego vrtić.*

D14: *Rekli su mi šta sve ima i šta se radi. Tada mi se činilo da je zabavno u školi.*

D20: *Seka mi je pričala da ovaj tamo na likovnom uvijek moramo ovaj crtati, a ne pisati i kad je neki poseban dan ili za očev dan moramo raditi poklone za njih.*

D25: *Pa je. Kad sam ja bila u vrtiću, moj brat je bio prvi razred i onda mi je samo pričal kak je u školi. Govorio je da tamo puno uči i da čita i na likovnom radi nekakve stvari. Pomogao mi je učiti.*

D30: *Brat me naučio da trebaš pisati slova, dići ruku i slušati učiteljicu.*

D35: *Sestra mi je samo pričala o predmetima. O biologiji, geografiji. Za geografiju mi je pričala za države, a fiziku mi je jednom govorila neke formule.*

D38: *Pomogla mi je oko zadaće, čitanja.*

S: *Što ti sve mogu pokazati / naučiti?*

D2: *Mogu mi pomoći pisati zadaću kada nešto ne razumijem oko zadaće i pomoći nešto pospremiti.*

D6: *Mogu mi pokazati matematiku i malo da se s njima igram učiteljice i onda da mi oni diktiraju, a ja pišem.*

D8: *Mogu nam pomoći sa zadaćom, a mogu nam dati svoju bilježnicu ako učiteljica kaže da prepíšemo od njih.*

S: *Jeste li u vrtiću dobivali radne listiće / zadatke u crtanjima? Što dobivate u školi?*

D1: *U školi dobivamo listiće, zadaću.*

D3: *U vrtiću smo dobivali radne listiće i zadatke, a u školi dobivamo zadatke za radit kod kuće i zadaću.*

D7: *Da u maloj školi. Imali smo kao neke knjige i onda smo tamo rješavali. Sada u školi imamo i listiće za riješiti i pisati u knjigama i nekad u pisankama prepisati nešto.*

D11: *Da, u školi dobivamo i listiće i zadaću.*

D25: *Mi smo imali dvije knjige, jednu crvenu i jednu zelenu i tamo su bili zadaci. U školi dobivamo listiće, rješavamo nešto u knjigama, dobivamo i zadaću, dobivamo male listiće da naučimo čitat.*

D31: *Da, u školi dobivamo malo teže zadatke.*

S: *Tko vam je od njih pomagao oko rješavanja radnih listova / crtanjima?*

D11: *U vrtiću mi je pomogla oko rješavanja radnih listova mama, a u sada u školi sestra.*

Aktivnosti djece

S: Što djeca rade u vrtiću, a što u osnovnoj školi?

D2: Djeca u vrtiću se jako puno igraju i možda spavaju popodne, a u školi se mora učiti i slušati učiteljicu kada nešto objašnjava i paziti kad se piše.

D4: Djeca u vrtiću se igraju, a u školu pišu i uče.

D5: Prije nego idemo u školu trebamo uvijek složiti torbu i pripremiti bojice i olovke, a kad idemo u vrtić samo idemo u njega, ne trebamo pripremiti sve to.

D8: Djeca u vrtiću slagaju legiće i to, a u školi rade da igraju nogomet, da igraju lovice i tako.

D12: U školi se piše, a u vrtiću ne.

D14: U vrtiću se možemo igrati i crtati, a u školi ne možemo.

D15: Djeca u vrtiću se puno igraju i zabavljaju, a djeca u školi pišu puno.

D16: Djeca u vrtiću malo uče, a u školi puno.

D17: Djeca u vrtiću se igraju, a djeca u školi pišu.

D18: Djeca u vrtiću možeju raditi dosta više stvari drugačijih od školi.

D21: U školi se piše se uči i piše i čita, a u vrtiću se igra.

D22: Druži se sa prijateljima i jedan drugom pomaže.

D26: U vrtiću se igraju, jedu i spavaju, a u školi učimo, pišemo, crtamo i lijepimo.

D30: U vrtiću se igraju s autićima, s legićima i slažeju cestu, uče onak na listićima, bojaju, a u školi se uči, piše se zadaća.

D34: Djeca u vrtiću spavaju, igraju, igraju vani, a djeca u školi uči, jedu i idu van.

D38: Djeca u vrtiću se igraju, a u školi uče.

S: Kako se igra i uči u vrtiću, a kako u osnovnoj školi?

D3: U vrtiću se crta, zabavlja, spava se možda ponekad, a u školi se mora spavat kod kuće da možeš u školu doći zdrav, sretan i da se možeš igrat.

D6: U vrtiću se igra i uči. Možda nas nekad neke tete pitaju ili nam neke enciklopedije čitaju i onda naučimo. U školi trebamo učiti čitati lektiru, a možemo se malo igrati samo koji idu u boravak možda.

S: Jeste li veseli što idete u školu? Zašto?

D1: Da, zato jer imamo puno pisanja i puno učenja.

D4: Da, zato što sam se veselila prijateljima.

D7: Ja sam se isto veselila novim prijateljima i veselila sam se kako će nam izgledati to sve.

D8: Pa jesam, zato što će prvi dan biti školski dan i konačno ću dobiti neku zadaću. Toliko dugo sam bio bez zadaće i bilo mi je malo dosadno crtati na papiru.

D9: Da, zato što mi je bio prvi dan i imala sam novu torbu i novu pernicu.

D13: Da, zato jer možemo crtati, pisati.

D23: Ja se jako veselim kad idem u školu svaki dan jer volim učiti, čitati i pisati.

D27: Da, zato što ćemo u školi više naučiti.

D33: Da, zato što volim učiteljicu, volim svoje prijatelje iz vrtića i volim učiti, čitati i pisati.

D35: Da, zato što ću upoznati nove prijatelje.

S: Zašto je važno ići u školu?

D2: Zato da učimo kad budemo stariji da znamo te stvari koje trebamo znat.

D4: Zato da naučimo stvari koje nismo znali, na primjer iz matematike 100 puta ili puta 100.

D5: Zato da naučimo neke stvari nove.

D6: Zato što kad bumo mi roditelji možda onda da znamo učiti svoju djecu.

D10: Pa trebaš učiti, trebat naučiti sva slova.

D12: Da nešto novo naučimo, da naučimo čitati i pisati.

D13: Da naučimo kako se pravilno pišu slova i brojevi.

D16: Da dok smo veliki i dok ćemo imati djecu da ih nešto naučimo.

D20: Da ovaj možeš ići na posao i da učiš čitati.

D31: Zato da puno toga naučiš i budeš pametan i kad ćeš ići na posao da onda budeš pametan i ako bude nešto teško, onda ćeš to znat.

D36: Pa da znamo nešto.

S: Što se sve „mora“ u školi?

D3: Mora se slušati učiteljicu, raditi domaća zadaća.

D4: Mora se učiti, pisati, razmišljati.

D7: Mora se puno čitati.

D22: Čitati, pisati.

S: Jeste li upoznali nove prijatelje u školi? Da li prijatelji iz vrtića idu s vama u razred?

D1: Upoznao sam nove prijatelje u školi i ide puno prijatelja iz vrtića u moj razred.

D5: Ja imam samo jednu prijateljicu iz vrtića.

D6: *Jesam, ali imam i puno prijatelja iz vrtića koji idu u moj razred.*

S: *Što si radio s prijateljima u vrtiću, a što radiš s njima u školi?*

D7: *Nekad u školi s prijateljima ne možeš sjedit kako hoćeš, a u vrtići možeš sjesti kako hoćeš.*

D8: *U vrtiću sam se igrala sa svojim prijateljicama, išli smo van, tamo smo imali ljuljačke, tobogane. Sad u školi pomažem im oko zadaće.*

D13: *U vrtiću smo se igrali i crtali, a u školi pisali i čitali.*

D28: *U vrtiću sam se sa prijateljima igrala, a sada u školi učim skupa s njima.*

D32: *Igrali smo se vani lovice, skrivača i u školi sam sad upoznala druge prijatelje i onda smo se igrali i tako smo se svi upoznali.*

D36: *S prijateljima u školi pričam, razgovaram i igram se sa njima, a s prijateljima u vrtiću sam se igrao.*

S: *Tko ti može pomoći u vrtiću, a tko u školi?*

D2: *Pitam učiteljicu ako nešto ne razumijem pa da mi netko pomogne, a u vrtiću sam pitala tetu pa mi je opet objasnila.*

D4: *U vrtiću mi može pomoći tete, a u školi učiteljice.*

D6: *Obratim se učiteljici i možda nekom prijatelju ili prijateljici iz klupe s kim sjedim.*

D9: *U vrtiću mi može pomoći samo teta, a u školu pomoći prijatelji i učiteljica i brat.*

D11: *Teta u vrtiću i učiteljica u školi.*

D22: *Ostalima u razredu*

D23: *U školi mi može pomoći prijatelj, a u vrtiću djeca.*

D25: *Ili mami ili bratu.*

D34: *U vrtiću mi mogu pomoći tete, a u školi učiteljice.*

Uloga odraslih

S: Što mislite po čemu su slični / različiti odgojitelji u vrtiću i učitelji u školi?

D2: Učiteljica nas možda malo više uči, a teta u vrtiću nas možda malo više čuvaju i igraju se s nama.

D4: Tete u vrtiću rade neke plakate s nama i neke knjige s nama uče, a učiteljica nam pokazuje na laptopu onda mi to prepíšemo ili napravimo.

D5: Zato što se tete u vrtiću nisu se baš puno koristile na laptopu, a učiteljice da.

D6: Isto je da nas obadvije uče, a različito je kaj se možeju tete u vrtiću s nama malo više igrati, a učiteljica baš i ne.

D8: Tete u vrtiću daju nam često da se igramo, daju manje zadaće, više nas pušta van na igru, na ljuljačke, na svakakve stvari, kružić-kružić.

D10: Tete u vrtiću nisu baš stroge, daju nam da se igramo, a malo su učiteljice stroge, ne daju nam baš sve.

D11: Što učiteljica objašnjava kako se pišu slova.

D15: Učiteljice su malo strože, a učiteljice u maloj školi bolje.

D24: Učiteljice govoriju kaj imamo za zadaću, učiju djecu, a tete u vrtiću kad netko padne pomažeju i igraju se s djecom.

D31: Zato jer učitelji podučavaju neke kemije i tak to, uče da budeš puno pametniji, a tete u vrtiću nas samo uče da budemo dobri i da se lijepo ponašamo.

D35: Tete u vrtiću nam ne daju zadaću, a učiteljice daju.

D37: Teta u vrtiću nam pomaže, a učiteljica u školi nas uči i pazi kak bi nas i tete u vrtiću pazile.

D39: Učitelja u školi nam pomaže, a tete u vrtiću nam daju zadatke i čitaju knjigu neku.

S: Što mislite da su roditelji radili kada ste bili u vrtiću, a što rade kada ste u školi?

D1: Bili su na poslu i kad sam išel u vrtić i sad kad idem u školu.

D5: Moja mama pravi ručak, a tata ide na posao.

D7: Moji mama i tata su bili na poslu.

D11: Moji roditelji su išli na posao, sestra mi je čuvala malu sestru, a druga je išla u školu.

D20: Na poslu su i ako su ujutro, doma su, a sada kada sam u školi su cijelo vrijeme na poslu.

D33: Kad sam bila u vrtiću mislila sam da su išli u dućan, a sada kada sam u školi mama je doma i peče kolače i pazi moju seku malu, a tata ide na posao.

S: Jeste li s roditeljima išli kupovati pribor za školu?

Sva djeca su s roditeljima išla kupovati pribor za školu

S: Jeste li s roditeljima / odgojiteljima bili u knjižnici? Što vam se najviše sviđelo? Da li čitate slikovnice u vrtiću / kod kuće? Koja vam je najdraža slikovnica koju ste pročitali? Što čitate u školi?

D1: Meni je najdraža slikovnica „Hrabrica“

D2: Ja nisam bila u knjižnici, a sad idem u školu kad imamo neku lektiru. Meni je najdraža knjiga „Hrabrica“

D3: Sviđele su mi se knjige. Meni je najdraža knjiga „Ježeva kućica“.

D4: Meni se sviđela knjiga „Hrabrica“.

D5: Meni se isto sviđela „Hrabrica“.

D6: Da. Meni se sviđelo što ima puno knjiga pošto volim jako puno čitati. Meni su se dosad najviše sviđele slikopriče kaj je Željka Horvat-Vukelja napisala.

D7: U školi čitamo slikovnice ove koje smo sada posudili.

D11: *Meni su najdraže one dječje knjige. Durica.*

D12: *Hrabrica.*

D16: *Da, najdraža knjiga mi je „Hrabrica“*

D17: *U školi čitamo „Hrabricu“, slikopriče. Hrabrica je lektira.*

D18: *Da, najdraža knjiga mi je Duga poslije kiše.*

D22: *U knjižnici sam posudila novu knjigu o Frozenzu i Moćne psiće, to mi je najdraža knjiga.*

D25: *Najdraža knjiga mi je Durica.*

D28: *Meni je Glazbena kutija najdraža knjiga.*

D30: *Ja da. Najdraža knjiga mi je Durica.*

D32: *U školi i vrtiću čitamo neke debele knjige i onda nam učiteljica čita, a mi sjedimo na svojim mjestima i onda nam one čitaju, a mi dižemo ruku da kažemo kaj smo čuli sve.*

Osobni identitet

S: *Kakvo je dijete koje ide u vrtić, a kakvo koje ide u osnovnu školu?*

D1: *Drugačiji su, jer ovaj koji ide u školu on piše, a ovaj koji ide u vrtić on malo piše.*

D2: *Zato što u vrtiću su djeca baš malo nemirna, a u školi moraš biti miran i puno učiti.*

D5: *Neka djeca u vrtiću se penju po stolovima i sakrivaju ispod stola, a to se u školi ne smije.*

D6: *Sva djeca su zaigrana, a u školi se mora ipak malo više učiti i mučiti.*

D7: *U vrtiću su djeca nekad jako razigrana, ponekad trče po vrtiću što se nekad ne smije, a u školi su više mirni zato što moraju biti više mirni i sjediti.*

D20: *Dijete koje ide u vrtić je zaigrano, a kad ide u školu malo ozbiljno i isto malo zaigrano.*

D26: *Dijete koje ide u vrtić je manje, a ono koje ide u školu je veće.*

D31: *Dijete koje ide u vrtić nekad znaju u vrtić doći male bebe koje ne znaju ništa pa se u vrtiću malo nauče, a dečki i cure u školi su već malo pametniji zato jer učimo pisat slova i učimo slova.*

D34: *Dijete u školi je malo pametnije pošto ih učiteljice uče, a dijete u vrtiću se samo igra i jako je zabavno.*

D40: *U vrtiću su djeca zaigrana, a u školi su ozbiljna.*

S: *Što se sve promijenilo od kada ste krenuli u osnovnu školu?*

D1: *Promijenilo se to da pišem, da imamo zadaće puno.*

D3: *Da više nismo jako mali, da učimo više stvari, a učimo slova, da učimo velike brojeve.*

D4: *Naučili smo oduzimanje, zbrajanje, prvi pribrojnik, drugi pribrojnik, razliku, zbroj. U vrtiću smo samo imali samo dvije knjige, radnu i crtanicu pa smo to morali rješavati.*

D7: *Kod mene se promijenilo da više nisam sa istim tetama i sa istim prijateljima, a u školi sam upoznala već puno novih prijatelja.*

D8: *Promijenilo se da više ne govorim ružne riječi.*

D14: *Pa nosila sam torbu, učila sam neke nove stvari.*

D15: *Ne znam. Zapravo sam u školi vidio da nije baš tak zanimljivo, a jedva sam čekao ići u školu. Nije mi zanimljivo jer puno učimo, imamo puno zadaće.*

D16: *Promijenilo se da više pišemo, a u vrtiću smo manje, a u vrtiću smo se mogli više igrati, a u školi baš ne.*

D21: *Čitamo, učimo, učiteljica govori kaj je za zadaću.*

D27: *Počela sam više učiti, puno sam pisala i čitala, puno smo rješavali zadatke u knjigama.*

D33: *Promijenilo se da sam prvi dan dobila ime i prezime i da sam kad sam bila u vrtiću da nisam znala ništa i kad sam došla u prvi razred naučila sam čitati i na vjeronauku sam naučila moliti.*

D36: *U školi sam više učila, a u vrtiću sam manje učila.*

D39: *Promijenilo se da sam krenula učiti.*

Aktivni aspekti

S: *Što voliš u školi, a što si volio u vrtiću?*

D2: *U školi volim kada idemo na tjelesni kad igramo graničara, a u vrtiću sam jako voljela kad smo išli crtati i nešto tako raditi.*

D3: *U vrtiću sam volio što sam se mogao igrati koliko hoću sve dok ne idemo kući, a u školi volim što imam svoje najbolje prijatelje iz vrtića i što se s njima mogu opet igrati.*

D5: *U vrtiću sam voljela kad sam se igrala s prijateljicama. Sad u školi volim kada pišem i družim se s prijateljima.*

D6: *Ja u školi volim kada recitiram neku pjesmicu pošto idem na dramsku i u školi volim čitati i pisati.*

D7: *U vrtiću mi je bilo lijepo kada sam se igrala vani u parku, a u školi mi je sada lijepo zato što sam upoznala jako, jako puno prijatelja i pošto puno pišemo, volim pisati i čitati.*

D10: *U vrtiću sam voljela kad sam se igrala, a u školi volim kada učimo nova slova.*

D13: *Volim učiti, pisati i bojati i crtati.*

D23: *Voljela sam u vrtiću jesti čokolino, a u školi volim učiti, pisati i čitati.*

D25: *U školi volim da učimo, da pišemo, da crtamo, da lijepimo i da naučimo stvari i čitati i pisati.*

D30: *U školi volim knjige, učenje i učiteljice sve, a u vrtiću sam voljela svoje prijatelje, igračke i crtanje, bojanje.*

D35: *U vrtiću sam volio što smo bili jako dugo vani i igrali nogomet, a u školi jer sam jako pametan.*

D37: *U vrtiću sam se volio igrati, a u školi volim pisati zadaće.*

S: Zašto je dobro ići u vrtić, a zašto je dobro ići u školu?

D1: Zato što u školi pišemo, a u vrtić je dobro ići jer smo tamo isto malo naučili.

D2: U školu je dobro ići da kad budemo odrasli da puno toga znamo, a u vrtić je dobro ići zato da se možemo malo igrati i da nađemo puno prijatelja.

D11: Dobro je ići u vrtić zato jer tamo uvijek imaš nekoga za igrati, a u školi se uvijek dobro zabavljaš i uvijek crtaš.

D15: U vrtiću možemo nešto naučiti kad ćemo krenuti u školu da nešto znamo, a u školi da naučimo kad ćemo narast da naučimo djecu.

D17: U školu je dobro ići zato što možemo puno stvari naučiti, a u vrtić jer možemo upoznati prijatelje.

D18: U vrtiću smo mogli upoznat mnogo prijatelja i druge stvari, a u školi je malo drukčije.

D24: Zato jer učiš čitati, a ako nebuš znal čitati, nebuš znal ni rješavat zadatke. U vrtić je važno ići da učiš malo za školu i da se igraš s drugima.

D28: U školi jako puno naučimo, a u vrtiću se samo igramo i učimo da drugima nekada treba pomagat.

D31: U vrtić je važno ići zato jer naučimo biti dobri i brižni, ljupki, da dijelimo s drugima, da učimo malo, dobivamo listiće. U školu je važno ići zato da naučimo puno toga i da budemo pametni i da budemo snalažljivi.

D36: U vrtić je važno ići zato da naučimo kako se ponašamo s malim bebama, a u školi učimo o predmetima i o ljudima, biljkama i svašta još.

D38. Zato da u vrtiću nešto zapamtimo, a da u školi nešto naučimo.

D39: Da se u vrtiću pripremimo malo za školu i da već lagano učimo zbrajati, čitati i oduzimati i tako nešto.

S: Što si sve naučio/la u vrtiću da ti je pomoglo u školi?

D6: U vrtiću sam naučila neka slova i malo zbrajanje i oduzimanje.

D33: U vrtiću nam je teta dala listiće koje nam je pomagala riješiti pa smo to provjerili jer u prvom razredu sve moramo sami.

D35: U vrtiću sam naučio zbrajati i oduzimati i sada mi je lakše.

D38: U vrtiću smo upoznali slova pa mi je pomoglo u čitanju.

D39: Već sam lagano u vrtiću naučila čitati, zbrajati i oduzimati i pisati i slova.

S: Jeste li u vrtiću prepričavali slikovnice? Kako izgleda prepričavanja priča u školi?

D2: U vrtiću smo sa stolicama napravili krug i onda smo si sjeli i onda je teta bila u krugu i pričala nam je priče. U školi napravimo mali krug i onda si sjednemo isto.

D25: Da, bile su slike i bili su tekstovi neki.

D36: Tete su nam pričale, a mi smo za okruglim stolovima sjedili po pet djece i onda drugi put kad nam je pričala, treći put smo govorili čega se sjećamo i crtali smo. U školi imamo projektor koji sve to napravi na ploči i učiteljica na kompjutoru to pokreće.

D38: U školi čitamo slikopriče „Kako sanjanju stvari“ i onda pišemo u bilježnicu lektiru, ono što dobijemo na papiru i naučimo pročitati jedan red.

D39: Teta u vrtiću nam je čitala priču, a mi smo slušali i onda nas je kasnije pitala. U školi učiteljica pročita priču i onda razgovaramo o tome.

PSIHOMOTORNE VJEŠTINE

Skrb o sebi

S: *Tko vas oblači za vrtić / školu?*

D5: *Nekad sama, a nekad mama.*

D6: *Mene je u vrtiću mama malo, a nekad sam sama. Sad u školi se sama oblačim*

D7: *U vrtiću me mama ili tata, a sada kada sam malo veća oblačim se sama.*

D10: *Ja se sama oblačim, samo mi mama vadi veš.*

D11: *Mene ne, ja se oblačim sama, osim ako mi nešto ne stane onda pitam mamu ili tatu.*

D15: *U školi se sam oblačim i kad idem u malu školu se sam oblačim.*

D29: *Ja prvo obučem neku staru odjeću da mogu pojesti doručak pa se onda poslije obučem sama za školu.*

S: *Tko treba pripremati knjige / nositi torbu?*

D8: *Meni mama sprema knjige, a sam si nosim torbu*

D11: *Ja to sama radim.*

D12: *I ja isto.*

D30: *Ja sama pogledam na rasporedu i onda si sama složim torbu.*

S: *Da li znate samostalno vezati vezice na obući?*

D6: *Ja sam znala kak se to radi, ali nikad mi nije uspijevalo i onda kad sam puno učila onda sam napokon naučila.*

D7: *Ja sam naučila vezati još u vrtiću kada smo imali onu drvenu cipelu.*

S: *Da li imate svoju sobu u kojoj ćete pisati domaću zadaću?*

D8: *Ja nemam zato jer mi uvijek brat uzme, a ja trebam pisati u dnevnom boravku na stolu.*

D11: *Ja dijelim sa svojim sekama.*

S: *Tko posprema igračke u vašoj sobi?*

D8: *Ja u svojoj sobi nemam baš puno igračka zato što su mi cijelo vrijeme na stolu, a imam ih brdo.*

D11: *Pospremamo sve tri.*

D16: *Ja i mama.*

D33: *Ja sama, ali mi i brat pomaže.*

S: *Imate li računalo kod kuće, koristite li ga samostalno?*

D11: *Moja sestra velika ima ovaj laptop.*

D15: *Ja imam laptop, ali mi ga mama baš i ne da.*

D24: *Tata mi uključi lozinku na računalu i onda tako igram Friv.*

PRILOG 2. Tablica izmišljenih imena djece i njihov broj godina

Izmišljeno ime djeteta	Broj godina
Arlena	7
Astrid	8
Altea	7
Daša	8
Ester	7
Eliana	8
Flavija	7
Kalina	8
Kordelija	7
Lavanda	7
Nia	8
Odelija	8
Pelija	8
Roza	7
Sonia	7
Sogrid	7
Tilda	7
Arden	8
Devon	8
Edvin	7
Elon	8
Elias	7
Kaspar	7
Matijas	8
Oskar	8
Real	8
Rafael	7
Renzo	7
Simon	7

Moris	8
Lava	7
Oda	8
Teon	7
Silvestro	8
Ajna	7
Gala	7
Mairi	7
Moris	8
Lav	8

IZJAVA O SAMOSTALNOSTI RADA

Ja Amalija Sigurin izjavljujem da je moj diplomski rad *Perspektiva učenika prvih razreda osnovne škole o prijelazu iz dječjeg vrtića u osnovnu školu* izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)